

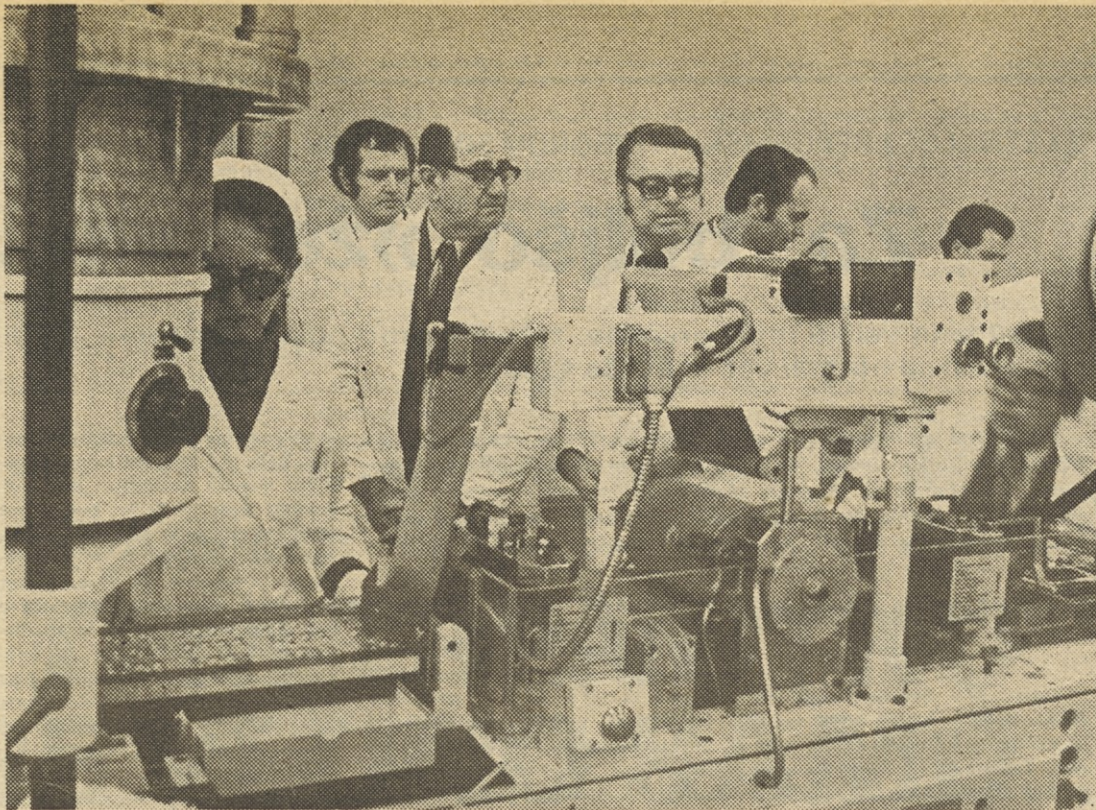
DE

DELAVSKA ENOTNOST

24. I. 1976 - ŠT. 3 - L. XXXV. - CENA 3 din

GLAVNI UREDNIK:
VOJKO ČERNELČ

ODGOVORNI UREDNIK:
BOJAN SAMARIN

ŠPILJAK V SLOVENIJI

Iz oči v oči o delu

Predsednik sveta ZSJ pet dni na delovnem obisku v Sloveniji — Obiskal je delovne kolektive Novolesa, IMV, Krke v Novem mestu, gradbišče NE v Krškem, mariborsko Metalno, tovarno aluminija B. Kidrič v Kidričevem in kolektiv tovarne plastičnih mas J. Kerenčič v Ormožu.

Predsednik sveta ZSJ Mika Špiljak se je od torika naprej mudil na delovnem obisku v Sloveniji. Najprej je bil gost delovnega kolektiva Novoles v Straži pri Novem mestu, kamor je prišel skupaj s predsednikom slovenskih sindikatov inž. Janezom Barboričem, Ivanko Vrhovčak, Jožetom Maroltom, Humbertom Gačnikom in drugimi sodelavci. Prvega dne obiska je bil še v IMV, popoldne pa se je na Otočcu sestal s političnim aktivom novomeške občine. V času poročanja je bil na obisku še v novomeški Krki in na gradbišču krške nuklearne elektrarne. S tem je končal „dolenjski del“ svojih pogovorov v Sloveniji.

O njih — torej o nekaterih najbolj zanimivih posebnostih pogovorov s predstavniki slovenskih delovnih kolektivov — bomo poročali in jih komentirali v prihodnji številki DE. Že tačas — torej pred obiskom predsednika Špiljaka v Mariboru, Kidričevem in Ormožu — pa lahko rečemo, da se je kot osrednja tema prav povsod „vsilil“ pogovor o nagrajevanju delavcev, strokovnjakov in še predvsem inventivnega dela.

Zanimivo je, da je pri izmenjavi mnenj in izkušenj v Novolesu, IMV in Krki — čeprav imajo omenjene delovne organizacije dokaj različne poglede na nagrajevanje dela strokovnjakov in inovatorjev, povsod prihajalo na dan spoznanje, da vsi vedo, kaj bi bilo treba storiti, vendar se na poti k pravim ciljem postavljajo hude ovire, kot so nevoščljivost, nerazumevanje...

„Gre za življenjska vprašanja učinkovitosti socializma,“ je poudaril Mika Špiljak, ki ni skrival svoje zagretosti v razpravah na omenjeno temo. „Predvsem bi rad poudaril, da se bistvo problema skriva v resnični družbeni potrditvi dela to pa je prej politično kot gospodarsko vprašanje.“ Tig

V OKVIRU

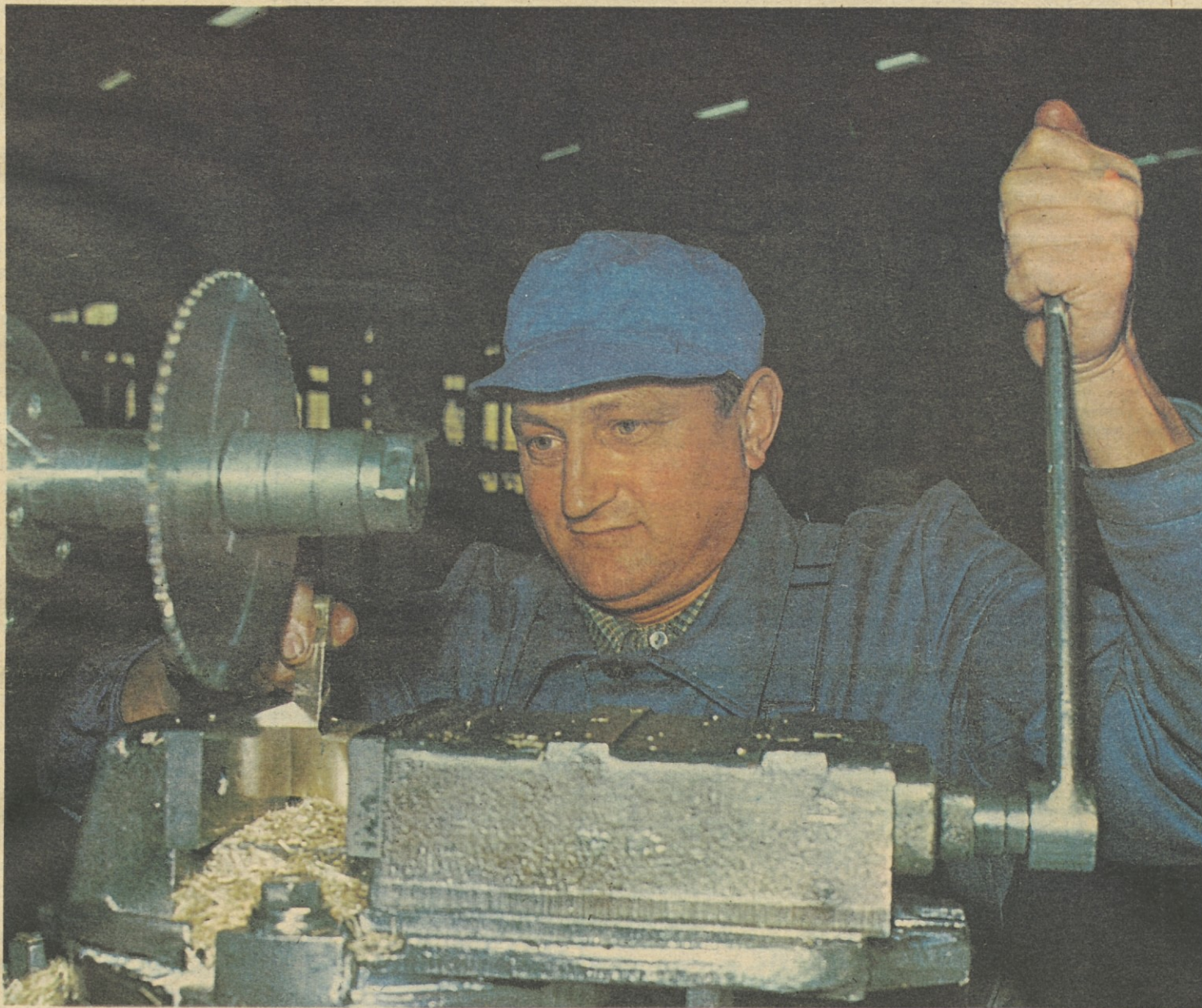
Čeprav bi morali RO sindikatov pripraviti politično oceno in analizo delovanja in spoštovanja določil v samoupravnih sporazumih za leto 1974 najkasneje do 15. oktobra lani, je večina opravila to dolžnost šele ob koncu leta. Resnici na ljubo je treba tudi dodati, da je bilo med RO le nekaj takih, ki so sploh „pogledali“, kako je bilo z izvajanjem sporazumov v lanskem prvem polletju, kaj šele, da bi to storili za devetmesečno obdobje.

Taka je ocena centra za samoupravno sporazumevanje pri RS ZSS in odbora za samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka in osebnih dohodkov pri RS ZSS. Člani odbora so bili enotni v ugotovitvi, da je spremljanje uresničevanja samoupravnih sporazumov sicer le del dejavnosti RO, vendar je lanska ocena delovanja odsev razmer, ki smo jim bili priče skozi vse leto.

Tako se ni mogoče čuditi, če so delovne organizacije tudi lani krepko kršile samoupravne sporazume o razporejanju dohodka in delitvi osebnih dohodkov; skupaj gre za 170 primerov. Med dejavnostmi je rekorder gradbeništvo z 92 kršitelji, javni opomin pa si je prislužilo 24 podpisnic. Sledi trgovina s 57 kršitelji, gostinstvo in turizem s 23 kršitelji, med katerimi 12 udeležencev sploh ni doseglo minimalne akumulacije kljub preseganju dogovorjenih osebnih dohodkov itd.

Skratka, kršitev za kršitvijo, čeprav je bilo slišati celo tako „tolajbo“: „Velikih kršitev pa res ni bilo...“

-iv

Med najuspešnejšimi novatorji v Litostroju je Alojz Grebenc, ki je v poldrugem letu prijavil kar sedem izboljšav pri svojem delu. V to so ga

silili problemi, s katerimi se je srečeval kot rezkalec, vendar pa tudi drugačno družbeno vrednotenje novatorstva. Več o pogovoru z njim na 9. strani

SESTANKI AKTIVOV KOMUNISTOV

Po dogovoru z IK predsedstva CK ZKS so se v četrtek začeli sestanki vseh članov zveze komunistov, ki delajo v republiških odborih sindikatov Slovenije in v RS ZSS. Kot prvi so se sestali komunisti v RO sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja Slovenije.

Na sestankih ocenjujejo ključne probleme uresničevanja ustavne opredelitve samoupravljanja, gospodarskega položaja

dejavnosti in izpolnjevanja sprejetih nalog ekonomske politike za leto 1976, delegatskega sistema in nekatere druge probleme, s katerimi se srečujejo komunisti, ki delajo v sindikatu.

Na sestankih sodelujejo tudi predstavniki izvršnega komiteja predsedstva CK ZKS, republiškega sveta ZSS, izvršnega sveta skupščine SRS in Gospodarske zbornice SRS.

STRAN 5

STRAN 8, 9

STRAN 14

VEČINSKI »DA« ZA KLUBE SAMO- UPRAVLJAVCEV

V prejšnji številki smo pod naslovom „Januar v znamenju zadnjih priprav“ začeli objavljati odgovore na anketo DE, ki naj bi nas seznanili s tem, kako poteka akcija ustanavljanja klubov samoupravljalcev. Tudi v odgovorih, ki smo jih prejeli

tokrat do zaključka redakcije, nismo odkrili občine, kjer bi klub že ustanovili. Današnji odgovori na našo anketo predvsem kažejo, da delavci izrekajo svoj večinski „da“ za klube samoupravljalcev, da pa je nckaterim spet žal denarja za usposabljanje samoupravljalcev.

Kaj menijo na Jesenicah, zakaj nekateri železarji nočejo v stara stanovanja. Pojav, ki je vznemiril Jeseničane in širšo javnost. Gre za prestiz ali upravičene razloge — to zdaj razčiščujejo.

O REKREACIJI ZAPOSLENIH

Z Edom Gasparijem, novim sekretarjem republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije za telesno kulturo in rekreacijo, smo se pogovarjali o nalogah, ki čakajo slovenske sindikate na tem področju. Marsikaj so sindikati že storili za oddih zaposlenih, vendar jih čaka še veliko dela. Možnosti za dopustovanje so namreč še vedno sila skromne, zato v času počitnic, ko bi se morali naši delavci pošteno oddahniti, mnogi ostajajo doma ali pa se oprimejo kakega dela. To pa seveda ni niti najmanj v skladu z našimi sklepi, z našimi resolucijami...

Razprave o sindikalni listi smo prenesli iz sindikatov v samoupravne organe. Torej tja, kjer naj bi zakonili in uresničili prizadevanja sindikatov za izboljšanje delovnih in življenjskih razmer zaposlenih. Ponekod je sindikalna lista obležala v predalu, ker o „njej nima smisla govoriti zavoljo dejstva, da smo v stabilizaciji, ker je gospodarstvo v težavah in ker ni sredstev niti za normalno reprodukcijo“.

Da bi zvedeli kaj več o tem, smo poskušali o tem spregovoriti z nekaterimi vodji TOZD, predsedniki osnovnih sindikalnih organizacij in predsedniki delavskih svetov TOZD.

EMO CELJE

SLAVKO ADAMIČ, predsednik osnovne organizacije sindikata v EMO Celje, TOZD Kotli: „O sindikalni listi smo razpravljali na konferenci sindikalne organizacije, kjer smo sprejeli sklep, da prenesemo razprave v temeljne organizacije. To smo tudi storili. Zbrali smo mnenja in pripombe ter jih posredovali občinskemu sindikalnemu svetu. Bilo je mnogo razprav o najnižjih in najvišjih osebnih dohodkih, o regresih. Menili smo, da morajo biti ti enotni, ne pa da negospodarstvo izplačuje maksimalne, gospodarstvo, ki v bistvu ta sredstva ustvarja, pa ima komaj možnosti za izplačilo minimalnih postavk.“

Sama sindikalna lista še ne pomeni napredka, če je ne bomo uspeli uskladiti in vnesti v samoupravno zakonodajo. V našem kolektivu nam je to delno že uspelo s prejšnjo listo, tako da zdaj v resnici samo dopolnjujemo že uveljavljena določila. Razpravo o sindikalni listi smo prenesli med samoupravne organe, ti pa zdaj delajo na tem, da bijo čimprej zakoniti. Škoda je le, da so gospodarski programi za leto še sprejeti.“

VINKO TURNŠEK, predsednik delavskega sveta EMO Celje, TOZD Kotli: „Po pravici vam povem, da sindikalne liste 76 še nisem prebral. Preprosto ni časa, ker je ogromno drugega dela. Poleg tega pa je preobsežna. Kdaj bo zaživela? Ne vem...“

– Kako pa jo mislite uresničiti?
„Ne vem.“

IVAN GOSTENČNIK, direktor TOZD Kotli, EMO Celje: „Kolikor sem obveščen, smo pri nas sindikalno listo že obravnavali. Bistvenih pripomb baje ni bilo. Kdaj jo bomo lahko uresničili? Rečeno je bilo, da jo mora sindikat uskladiti z našimi samoupravnimi akti. Drugega s tem v zvezi ne vem.“

**TOZD „IVERKE“
– BREST CERKNICA**

JOŽE MRAK, predsednik osnovne sindikalne organizacije TOZD Iverke, Brest Cerknica: „Pri nas imamo zdaj velike težave, ker gradimo novo tovarno. Praktično smo pred selitvijo. Na skupščini smo sindikalno listo obravnavali. S selitvijo smo reorganizirali

ves kolektiv, zato moramo na novo organizirati tudi samoupravne organe in sindikat. Morali bomo torej sindikalno listo še enkrat obravnavati. Kolektiv se je z gradnjo nove tovarne gmotno izčrpal, zato bomo morali malo potrpeti. Ne bomo pa odstopili od zahteve, da določila sindikalne liste vnesemo v naše samoupravne akte. To je pogoj, da ne bi ostala samo na papirju. Ničeva.“

JOŽE SNOJ, predsednik delavskega sveta TOZD Iverke, Brest Cerknica:

sproti vnašati predlagane dobrine za naše delavce. Zato nam je zdaj laže. O spremembah v letošnji listi je tekla razprava najprej v sindikatu, zdaj pa med samoupravnimi organi.“

ZASAVSKI PREMOGOVNIKI

ERNEST KRŽIŠNIK, predsednik sindikalne konference, Zasavski premogovniki: „O sindikalni listi so tekla razprava po osnovnih organizacijah. Bilo je nekaj pripomb, vendar ne takšnih, ki bi bistveno spreminjale vsebino

nila in spremembo višine izplačil. Tako pravzaprav nimamo posebno težkega dela.“

ŽELEZARNA JESENICE

FRANC KOBENTAR, predsednik sindikalne konference, Železarna Jesenice: „V teh dneh na sindikalnih konferencah razpravljamo o določenih liste. Nato bomo sindikalno listo, vsaj tisto, kar je novega in česar že nismo upoštevali prej, vnesli v naše samoupravne akte. Seveda, če bomo tudi

JOŽE MRAK: »O »Samoupravni listi« smo razpravljali, zdaj smo razdvojeni med selitvijo v nove prostore in reorganizacijo...«

PO SLEDEH URESNIČEVANJA SINDIKALNE LISTE 1976

V TEM TRENUTKU ŠE VEDNO SAMO POBOŽNA ŽELJA

„Delavski svet sindikalne liste še ni obravnaval. Gradimo in montiramo, reorganiziramo se, vse je na kupu. O sindikalni listi ne vem nobenih podrobnosti. Žal mi je.“

JOŽE GORNIK, direktor TOZD Iverke, Brest Cerknica: „Kdaj pa je bila sindikalna lista sprejeta? Včeraj sem bral v časopisu, da je še v javni razpravi. Sindikalna lista je sama po sebi dobra, vprašanje pa je, kako jo bomo uresničili. V sedanjih razmerah, ki pritiskajo k tem lesno industrijo, je vprašanje, kje za uresničitev liste dobiti denar. Zaloge se kopičijo, produktivnosti se ne da v nedogled zviševati, dajatve se vsepovsod povečujejo. Želje so eno, možnosti pa drugo. Tako je s tem.“

ŽELEZARNA ŠTORE

FRIDO GRADIŠNIK, predsednik sindikalne konference, Železarna Štore: „Imamo samoupravni sporazum o črni in barvni metalurgiji, v katerega smo lani uspeli vključiti določila sindikalne liste. Glede razlik smo se dogovorili, da jih bomo vnesli v našo samoupravno zakonodajo. Pri nas sta ostali nerazčiščeni dve vprašanji. Že lani smo namreč uredili nadomestila za boleznine na osnovi poprečja osebnih dohodkov zadnjih treh mesecev. To pa ni v skladu z letošnjo listo. Kaj zdaj narediti? Torej bi morali korak nazaj. Mi ostanemo pri svojem!“

Drugo vprašanje je dodatek za fluktuacijo. V sindikalni listi je rečeno, naj bi znašal ta dodatek največ 5%. Mi imamo ta dodatek zajet enkrat v odstotkih, drugič pa v fiksnem znesku. V tem primeru bo potrebno zagotoviti uskladitev s sindikalno listo. Sicer pa v našem kolektivu ne bo posebnih težav z uresničevanjem določil sindikalne liste, ker smo sindikati uspeli v samoupravno zakonodajo

liste. Največ pripomb je bilo v zvezi z izplačevanjem regresa za prehrano. Sklenili smo, da bomo ostali pri starem načinu. Naslednje vprašanje zadeva dodatek za nočno delo. Sindikati bomo vztrajali, da morajo naši samoupravni organi sprejeti in vnesti predloge iz sindikalne liste v naše samoupravne akte. To bomo uredili v mesecu dni. Potem z uveljavitvijo več ni problemov.“

TOZD MELJE – MTT MARIBOR

Dipl. inž. CIRIL TRUČL, direktor TOZD Melje, MTT Maribor: „Pri nas smo se odločili, da bomo glede na pogoje in razmere upoštevali minimalne postavke iz sindikalne liste. To je začetek, ker smo v težkem gospodarskem položaju. V naše samoupravne akte smo že vnesli določbe iz prejšnje sindikalne liste. Naleteli pa smo na problem, ki ga bomo rešili šele v prihodnjih letih. Imamo drugačen način izplačevanja tako imenovanega dodatka za minulo delo. Gre za razliko v letih. Naš sistem bomo prilagajali listi in ga v štirih letih z njo izravnali. Vsekakor pa bo zadeva jasnejša, ko bodo listo obravnavali samoupravni organi. Dokončno se bomo o njej odločili na osnovi razprave in ocene rezultatov minulega leta. Takrat bodo znane tudi višine, ki bi najbolj ustrezale našim možnostim.“

REK – VELENJE

MIHA PLEVNIK, sekretar družbenopolitičnih organizacij pri Rudarsko elektroenergetskem kombinatu v Velenju: „Zdaj že usklajujemo samoupravne akte z določili sindikalne liste. Pripombe na račun sindikalne liste je zbrala posebna komisija. Te zdaj analiziramo in jih poskušamo vnesti v našo samoupravno zakonodajo. V bistvu gre največkrat samo za dopol-

ekonomsko sposobni vsa določila iz liste uveljaviti v praksi. Zavedamo se, da je lista v resnici želja, drugo vprašanje pa je, koliko je realnih ekonomskih možnosti za njeno uveljavitev.“

TGO GORENJE – VELENJE

VALTER CIMPERC, predsednik sindikalne konference TGO Gorenje, Velenje: „Sama lista še ne pomeni ničesar, če je ne bomo tudi uzakonili v interni zakonodaji. Najbolj bo to prišlo do veljave potem, ko bomo dobili območni družbeni dogovor, ki bo urejal tudi del teh vprašanj. V naših osnovnih organizacijah je bilo nekaj pripomb in predlogov, ki smo jih posredovali pristojnim organom. Zdaj pa je glavna naloga, da uskladimo svojo zakonodajo.“

To je nekaj najbolj bistvenih mnenj. In če analiziramo razgovore, ugotovimo, da so sindikalne organizacije sicer dobro organizirale javno razpravo o predlogu sindikalne liste 76, da pa je še velika neznanca, kako bodo samoupravni sporazumi po panogah in družbeni dogovori po območjih vključili ta določila v sporazume in dogovore in kako v interne akte o delitvi. Ponekod so namreč predlogi slovenskih sindikatov ostali pozabljeni na mizi predsednika delavskega sveta ali vodje TOZD. Drugod so o sindikalni listi razpravljali samo vodstveni organi in „ugotovili“, da v njihovem kolektivu še ni dejanskih možnosti za uveljavitev njenih določil. Zato nismo bili presenečeni nad primeri, ko posamezniki enostavno niso hoteli odgovarjati na naša vprašanja. Ker niso mogli! Vsekakor pa ostaja naloga sindikatov, k temu jih zavezuje sklep kongresa, da terjajo od samoupravnih in upravnih vodstev uresničitev določil sindikalne liste.

JANEZ SEVER

SLAVKO ADAMIČ: »Mnogo pripomb je bilo na račun najvišjih in najnižjih osebnih dohodkov ter višino regresov...«

JOŽE SNOJ: »Mi še nismo obravnavali sindikalne liste. Gradimo in montiramo novo tovarno, vse je na kupu. Potem pride na vrsto...«

JOŽE GORNIK: »Kdaj ste sprejeli sindikalno listo? Se včeraj sem bral, da je v razpravi. Vprašanje je, kako in kdaj jo uresničiti...«

Politično delo kot konjiček

Jože Čebela je eden tistih, ki ne poznajo počitka.

Od jutra do poznega večera dela. Dopoldne v tovarni, popoldne na sestankih v številnih sindikalnih in drugih organih.

Šele v soboto in nedeljo si oddahne. V družinskem krogu, z osemletnim sinkom in trinajstletno hčerko.

Jože Čebela s svojim zbranim pripovedovanjem da vedeti, da je poln energije. Pri delu je natančen, drži se dogovorov.

Nikoli ni mislil, da se bo ukvarjal z družbenopolitičnim delom. A zdaj, po osemnajstih letih, odkar se je zaposlil v Iskri, je že tako daleč „zabredel“, da se od tega dela verjetno nikoli več ne bo ločil. „Moram malo izpreči, je že bo ločil...“ je pojamljal. „Čez mesec ali dva bomo imeli v Iskri sindikalno konferenco in takrat mislim, da bom odložil dolžnost predsednika koordinacijske konference sindikata v Združenem podjetju Iskra...“

Pravi, da ga nagovarjajo, naj bi še ostal.

„Šest let je dovolj.“

Jože Čebela mi je povedal, da je v Združenem podjetju Iskra zaposlenih več kot 28.000 delavcev – članov sindikata, ki delajo v 65 temeljnih organizacijah združenega dela in so včlanjeni v 123 osnovnih sindikalnih organizacij.

„Obvladati vse to je težko, če nisi profesionalc.“

Jože Čebela pa je zaposlen kot višji strokovni sodelavec v Iskri – Elektromehanika Kranj, TOZD montažno servisna organizacija Ljubljana.

„Na tem delovnem mestu sem šele štiri mesece. Prej sem delal v montažno servisni operativi, v glavnem na terenu po vsej Jugoslaviji. Vodil sem montažo in montiral zapletene elektronske telekomunikacijske naprave na pošti, železnici in še kje.“

Zakaj je elektriko zamenjal za družbenopolitično delo?

„Družbenopolitično delo je že moj konjiček, saj drugega tako nimam. Prelomnico pa je pomenilo zame 1963. leto, ko sem bil sprejet v zvezo komunistov. Od tedaj dalje sem v kolektivu političnega dela.“

Pred trinajstimi leti je Jože Čebela storil še en pomemben korak. Poročil se je in si ustvaril družino. Pred dvema letoma se je preselil v Ljubljano, kjer si je s privarčevanim denarjem kupil stanovanje. Prej je živel doma, v Litiji.

„Malo sem trmast. In s trmo ob pravem času in na pravem mestu sem že marsikaj dosegel, zlasti v stroki. Zdaj te izkušnje prenašam tudi na družbenopolitično delo.“

„Vam uspeva...?“

„Velikokrat sem razočaran. Kaj vse smo zapisali v resolucije, kongresne sklepe, a tega ne uresničujemo dovolj zavzeto!“

Jože Čebela je jezen na marsikaj, kar se dogaja v njegovi delovni organizaciji.

„Iskra bo letos slavila tridesetletnico. To je prav gotovo ena najbolj homogenih integriranih delovnih organizacij, toda kljub temu so znotraj Iskre, ki ima tovarne petindvajsetih slovenskih občinah, še vedno očitni lokalistični interesi.“

Spomnil se je ene od Iskrinih temeljnih organizacij, ki je bila nenehno v težavah. Pomagale so ji druge. Zdaj gre tudi njej dobro, a noče nič slišati o solidarnosti.

Jezi ga tudi, da se jugoslovanski proizvajalci televizorjev ne morejo sporazumeti. Načrtujejo, da bodo leta 1980 proizvedli že 940.000 televizorjev – v Jugoslaviji pa jih bomo takrat prodali dobrih 200.000.

In potem sva se skupaj jezila.

Jože Čebela bo kljub temu, da morda ne bo več predsednik sindikata v Iskri, še imel možnost povedati svoje mnenje. Morda mu bo ostalo tudi kaj več časa za njegov pravi konjiček – radioamaterstvo.

M. ŽIVKOVIČ

iz albuma sindikalnih delavcev

novice iz organizacij

RUDNIK TRBOVLJE

Zahteva po spodbudnejšem nagrajevanju

Kaže, da se v zasavskih premogovnikih ne bodo mogli izogniti nadaljnjemu izpopolnjevanju samoupravnega sporazuma o usmerjanju delitve dohodka in osebnih dohodkov oziroma notranjih dokumentov o delitvi osebnih dohodkov. Na minulih letnih konferenci TOZD rudnik Trbovlje so člani osnovne organizacije sindikata zlasti sodili, da bi morali bolj spodbujati delo v jami. Rudarji so pripravljali več in bolj delati, zahtevajo pa, da za večjo storilnost in večje delovne učinke prejmejo tudi ustrežnejše plačilo. Mimo te zahteve so v sklepe zapisali, da morajo v delovni organizaciji čimprej organizirati oddelek za spremljanje osebnih dohodkov, ki naj bi začel tudi pripravljati nov samoupravni sporazum o delitvi osebnih dohodkov.

prilave in podpore omogočajo bolj varno delo. Očitno pa v kolektivu niso zadovoljni s prekomernim porastom neupravičenih izostankov z dela in tudi z delovno disciplino in izostanki z dela zaradi boleznine. Lani je morala disciplinska komisija izreči kar 239 ukrepov proti kršilec delovne discipline. Kolektiv pa je zaradi boleznine izgubil več kot 16.000 delavnikov. Čeprav se nikoli ne bo mogoče izogniti bolniškim izostankom z dela, pa je res tudi to, da nekateri izigravajo ugodnosti socialnega in zdravstvenega zavarovanja. Proti vsem tem bo moral kolektiv ostreje ukrepati, ker zmanjšujejo uspehe rudarjev pa tudi njihov dohodek. Lani so namreč za boleznine do 30 dni izločili iz dohodka kar 1 milijon 190.000 din.

Trboveljski rudarji so lani dosegli rekordno proizvodnjo. Nakopali so za 4% več premoga. Kot so predvidevali v svojem operativnem delovnem načrtu. Povečali so tudi storilnost. Lani so se zmanjšale delovne nesreče v jami. To so dosegli tudi zavoljo tega, ker sodobnejše delovne

Trboveljske rudarje hudo pesti stanovanjska problematika. Kadrovska služba ima več kot 160 prošenj za dodelitev stanovanj. Kolektiv bo čimprej moral poskrbeti tudi za samske delavce, saj sedanjí samski dom ni le pretesen, marveč tudi ne ustreza več svojemu namenu.

—m—

CELICA POD DROBNOGLEDOM

ČEDALJE BLIŽE DELAVCU

Delavci v kranjski Savi so organizirani v 86 sindikalnih skupinah v 27 osnovnih organizacijah, na ravni delovne organizacije pa deluje sindikalna konferenca – Sindikat je postal resnično delavski

„Pri nas v Savi resnično velja načelo – ničesar mimo sindikata! Zdej je sindikat postal bolj delavčev kot kdajkoli prej. Da je delavski delavski, velja to brez hvalisanja za našo delovno organizacijo.“

Na tej ugotovitvi Mileta Milivojevića, predsednika sindikalne konference tovarne gumijevih izdelkov Sava Kranj je temeljil vsa naša pogovora, ki so se ga udeležili še Jože Antolin, poklicni sekretar sindikalne konference, Franci Sirc, kontrolni tehnolog in predsednik skupnega izvršnega odbora sindikata tovarne tehničnih izdelkov ter Rajko Debeljak, skrbnik proizvodnje in predsednik skupnega izvršnega odbora sindikalne organizacije v tovarni avtopnevmatike.

Najprej smo skušali v pogovoru ugotoviti, kaj je koristnega prinesla reorganizacija sindikatov, o kateri nam je govoril predsednik sindikalne konference:

Pred leti je imelo 3400 delavcev Save eno samo osnovno organizacijo. Izvršni odbor sindikalne organizacije je sprejela tako imenovana sindikalna stališča, ki jih je potem bolj ali manj uspešno zagovarjal na sejah delavskega sveta. Članske sestanke pa so sklicevali zgolj zato, da bi delavce po najhitrejši poti obvestili o sklepih, ki so jih sprejemala vodstva družbenopolitičnih organizacij in tovarniški delavski svet.

„Že v začetku minulega leta, nekaj mesecev po celjskem kongresu“, pripoveduje Mile Milivojević, „smo na občnem zboru sindikalne konference ocenili opravljeno delo in ugotovili, da smo se že organizirali tako, kot so terjali sklepi 8. kongresa Zveze sindikatov Slovenije in statutarni dogovori o delovanju sindikata.“

V Savi so ustanovili 27 osnovnih organizacij sindikata, v sklepe pa med drugim zapisali:

„Osnovne organizacije so temelj sindikalne aktivnosti in imajo v novih ustavnih razmerah pomembno in odgovorne naloge. Letne delovne programe, ki smo jih sprejeli na obč-

nih zborih osnovnih sindikalnih organizacij, bomo dosledno izvajali in skušali, da se bodo v njihovo uresničevanje vključili vsi delavci. To še zlasti, ker ima delavsko samoupravljanje v naši delovni organizaciji dolgoletno tradicijo. Pozabiti ne smemo, da je bil prvi delavski svet v Sloveniji ustanovljen prav v Savi, to pa obvezuje vse sindikalne delavce, da združijo svoje moči pri izpolnjevanju programskih nalog našega sindikata.“

„Odklopili smo se, da bo poslej 3800 zaposlenih gumarjev organiziranih v 86 sindikalnih skupin, 27 osnovnih organizacij in v konferenci na ravni delovne organizacije,“ je dejal Jože Antolin.

NIČ MIMO SINDIKATA!

V Savi z zadovoljstvom ugotavljajo, da zdaj aktivno dela v sindikalni organizaciji veliko več članov kot prej.

„Predvsem smo veseli, da je v sindikalnih vodstvih vedno več mladih. Sicer pa je to posledica naše načrtne kadrovske politike in dela z mladimi,“ poseže v pogovor Franci Sirc.

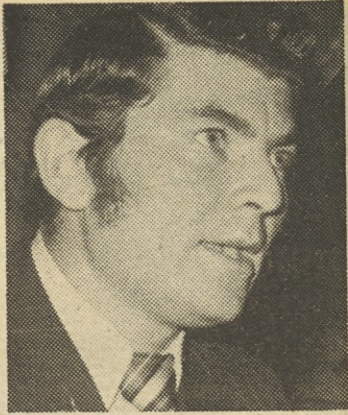
Kranjski gumarji so se doslej zelo dobro samoupravno organizirali na ravni temeljnih organizacij, kjer so

že uresničili delegatsko načelo odločanja.

Rajko Debeljak: „Povsod tam, kjer se naši delavci sestajajo kot samoupravljavci in odločajo o svojih problemih, je sedaj vedno navzoč sindikat. V našem primeru gre za dogovarjanje in odločanje v okviru sindikalnih skupin. Vseskozi si prizadevamo, da bi delavci brez ovinkarjenja ali bojznosti pred morebitnimi posledicami za svoje izjave povedali na sestankih skupin vse, kar jih teži, naj že gre za probleme v proizvodnji, medsebojne odnose ali pa za čisto drobne človeške težave. Za organiziranje in odločanje v okviru sindikalnih skupin. Vseskozi si prizadevamo, da bi delavci brez ovinkarjenja ali bojznosti pred morebitnimi posledicami za svoje izjave povedali na sestankih skupin vse, kar jih teži, naj že gre za probleme v proizvodnji, medsebojne odnose ali pa za čisto drobne človeške težave.“

„Predvsem smo veseli, da je v sindikalnih vodstvih vedno več mladih. Sicer pa je to posledica naše načrtne kadrovske politike in dela z mladimi,“ poseže v pogovor Franci Sirc. Kranjski gumarji so se doslej zelo dobro samoupravno organizirali na ravni temeljnih organizacij, kjer so

že uresničili delegatsko načelo odločanja. „Na pravkar končanih letnih občnih zborih osnovnih organizacij smo še posebej pohvalili dosedanje delo skupin. Da bi bilo njihovo delo v bodoče še boljše bomo že v krat-

Mile Milivojević, predsednik sindikalne konference v kranjski Savi.

Jože Antolin, sekretar sindikalne konference.

kem organizirali za vodje skupin posebne seminarje,“ ni skrival očitnega zadovoljstva nad delom sindikalnih skupin Mile Milivojević.

POVSOD, KJER JE TREBA

Lani se je sindikat v Savi lotil velike akcije – analize delovnih razmer v gumarski industriji. Čeprav je njena proizvodnja že bolj ali manj avtomatizirana, so delovne razmere gumarjev še zmerom precej težje kot v drugi kemično-predelovalni industriji.

Rajko Debeljak: „O analizi so razpravljale vse osnovne organizacije, ko pa bi morala iti še v dokončno strokovno obdelavo, se je zataknilo. Če bi namreč želeli tudi v proizvodnji storiti vse, kar smo predlagali v analizi, bi potrebovali lepo vsoto denarja... Tako bo akcija ostala nekaj časa na slepem tiru. Nekaj pa bomo v prid večje varnosti delavcev storili že letos in drugo leto.“

Ob vsestranski dejavnosti sindikata na področju kulture, organizirane množične športne rekreacije in drugod, so v Savi lani posvetili največ pozornosti izobraževanju delavcev. Tako je skozi različne izobraževalne oblike slo kar 1700 članov kolektiva, 160 delavcev se je udeležilo sindikalnih seminarjev, nekaj deset pa jih je obiskovalo seminarje, ki jih je organiziral občinski sindikalni svet v Kranju.

In še nekaj velja povedati: sindikat v Savi se je lotil akcije, da v tovarni ne bi bilo delavca, ki ne bi imel končane osemletke! V teh prizadevanjih je po nekaj manj kot letu dni skorajda že prišel do cilja.

IVO VIRNIK

ŽELEZARNA RAVNE**Boleznine odražajo standard**

Delegati 26 osnovnih organizacij sindikata ravnih železarjav so na sobotni letni skupščini analizirali svoje delo. Iz izrpnega poročila Antona Polanca, predsednika konference sindikata, je bilo moč povzeti, da je delo v osnovnih organizacijah sindikata na Ravnah doživelo pomemben napredek. Obširna razprava po poročilu je pokazala, da se sindikat železarjev vse aktivneje sooča s problemi tega velikega kolektiva.

Razpravljavci so ugotavljali, da morajo nenehno pospeševati izobraževanje vseh delavcev in ne samo tistih, ki so v samoupravnih organih. Razgledanost delavcev je po njihovem mnenju osnova za še večji napredek in uspešnost pri delu. Pri tem ne bi smeli, kot je poudarila Sonja Slemenik, pozabiti na delo žensk, ki še vedno nimajo enakih možnosti za delo kot moški in ki še vedno ne dobivajo enakega plačila za enako opravljeno delo.

Milojko Mlinčič je govoril o perečem problemu boleznin, ki tudi v tem kolektivu naraščajo. Gre za boleznine do tridesetih dni in za, kar je še bolj zaskrbljujoče, sorazmerno veliko število nesreč pri delu. Boleznine tako načenjajo težko doseženi standard.

Skupščina je pozdravila

js

NAŠI PRIJATELJI TINKA SAJOVIC, Železarna Jesenice**Še več o delavcih!**

Tinka Sajovic, uslužbenka pri vodstvih družbenopolitičnih organizacij Železarne na Jesenicah, že šest let skrbi, da 250 naročnikov dobi DE. Zmotili smo jo sredi dela.

„Opazna je sprememba DE, ki jo dobivamo po novem letu. Všeč mi je, da ste se bolj obrnili k ljudem,“ nam je povedala. „Mislim, da bi morali še več pisati o akcijah delavcev, o njihovem življenju in delu. Toliko dobrih delavcev je anonimnih, čeprav bi lahko bili vzor. Tu mislim na pisanje o konkretnih problemih delavcev. Novinarji pa se najpogosteje ustavljate pri vodstvih in vodilnih ljudeh. Res je, da ti znajo lepše povedati, vendar bi moralo pogosteje prodreti v javnost delavčovo mnenje.“

In tako se je začelo. Tinka Sajovic sodi med tiste delovne ljudi, ki ne poznajo ovinkarjenja. Kar misli, pove v obraz. Enako, kot je kritično menila o novinarskem delu, je povedala tudi o problemih, ki nastanejo pri dostavi ča-

sopisa.

„Letos smo imeli velike težave pri dostavi časopisa. Po občnih zborih sindikalnih organizacij so se vodstva zamenjala in s tem tudi naročniki. Ugotavljamo, da veliko število naročnikov ni pravočasno dobilo časopisa. V vabilu na sejo pa napišemo, da naši sindikalni delavci najdejo potrebno gradivo v DE. Potem pa na seji ugotavljamo, da ljudje niso dobili časopisa. Ne vem, kdo je za to kriv, vendar te napake povzročajo nejevoljo.“

Med najinim pogovorom sva skupno ugotavljala, da so njene želje in kritike podobne našim, saj pogosto moramo po nedolžnem nastavitvi hrbet za napake drugih. To je vsaj primer, ko naši naročniki dobivajo časopis več dni po tem, ko je izšel, primeri se celo, da dobijo dve številki skupaj. Nekateri naročniki vedo, da to ni naša krivda, drugi ne, hudojujejo pa se oboji.

„Z veseljem ugotavljam, da naš delavec vse pogosteje sega po časopisu.

To je vzpodbudno, če vemo, da ima že večina naših delavcev televizijske sprejemnike, ki prevzemajo vlogo osnovnega informatorja. Torej mu je samo ta informacija premalo. Včasih ni bilo tako. Delavci so odklanjali časopis, ker so sodili, da v njem ne najdejo sebe in svojih problemov. Časnikarji so pogosto pisali samo dobro, čeprav smo vsi vedeli, da je marsikaj bistveno drugače. Mislim, da si pred problemi ne smemo zatiskati oči, saj se težave same od sebe ne rešujejo. Najpogosteje se celo zgodi, da se iz majhnih problemov rodi veliki, ki upravičeno povzročajo vznemirjenje. Sem zagovornik odkrite besede.“

Tinka Sajovic meni, da vsak boj mnenj mora roditi napredek. Zmagati pa mora najboljši predlog. Časi, ko so stali delavci ob strani, so že zdavnaj minili. Trdi, da je večina naših delavcev že dokaj seznanjena s svojimi pravicami. Zato je lažje tudi mladim in tistim, ki se v kolektiv vključujejo iz

nedelavskega okolja. V železarni na Jesenicah se zaposluje vse več delavcev iz drugih republik, ki se tako hitro vtapljajo v kolektiv.

„Zadovoljni smo, da ste opazili naše napore ob vsebinskem spreminjanju časopisa. Kako pa o tem menijo drugi naročniki?“

„Pred nami sta sicer šele dve številki, vendar so spremembe očitne. Moja sodelavka vneto prebira DE. Kolikor vem, je tudi ona zadovoljna, da

ste se obrnili bolj k ljudem. To mnenje sem slišala tudi od drugih. Še vedno pa pogrešamo več zapisov o delu in življenju delavcev, o problemih in delu v TOZD, v osnovnih organizacijah. Povsem se zavedam, da ne morete pisati o vseh kolektivih hkrati, vendar bralec zdaj še nima pregleda, kako delajo druge sindikalne organizacije, s kakšnimi problemi se ukvarjajo, kako je s tem drugod. Kaže, da ste zdaj na dobri poti, da bo Delavska enotnost res delavska in za vsakogar zanimiva. Vsem željam sicer ne boste mogli nikoli povsem zadostiti, ker smo pač ljudje različni, vendar ste se zdaj že bolj približali našim ljudem in njihovim problemom. To pa je že mnogo, mar ne? ...“

—er

poverjeniki DE

1. LJUBICA PAVLINČ
2. SILVA ROZMAN
3. TINKA SAJOVIC
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.

OD TU IN TAM

VELENJE: V knjižnici Velenje je že nekaj časa odprta razstava mariborskega slikarja Maksa Kavčiča. Razstavo si je ogledalo še posebej veliko ljudi 16. januarja zvečer, ko je v istih prostorih kino-klub Gorenje predvajal film mladega in nadarjenega celjskega amaterja Stanka Josta „Gimnazijka“.

V šolah in v prosvetnih društvih občine Velenje se že pridno pripravljajo na slovenski kulturni praznik 8. februar. Osrednja občinska proslava Prešernovega dne bo v domu kulture v Velenju, na kateri bo nastopil kot gost najboljši slovenski mladinski pevski zbor, zbor iz Maribora, ki ga vodi profesor Rajšter. Kulturna skupnost Velenje bo ob tej priložnosti podelila nagrade kulturnim delavcem za izredne dosežke v kulturnem delu za daljše obdobje.

KROPA: Na povabilo sindikata v tovarni Plamen je 17. januarja v Kropi gostovala godba štorskih železarjev. Ljudje so do zadnjega kotička napolnili veliko dvorano in z navdušenjem poslušali koncert štorskih železarjev. Gostom so ob obisku pokazali film o Kropi in kovaški muzeji, ti pa so povabili njihov pevski zbor, naj obišče Štore.

Štorski pihalni orkester deluje že šest let. Železarna omogoča godbenikom, da obiskujejo vaje in da lahko nastopajo. Nabavila jim je tudi že več odličnih glasbil. V godbo lahko pride, kdor je vsaj tri leta obiskoval glasbeno šolo. Profesor Franc Zupanc, ki je dirigent godbe, je vključil v godbo tudi številne mlade muzikante, precej osnovnošolskih fantičev in tudi deklet, tako da je poprečna starost v godbi komaj 20 let. Profesor Zupanc sistematično vključuje v program godbe tudi zahtevnejše skladbe, toda program je vedno sestavljen tako, da je privlačen za poslušalce.

GE

VELENJE: Na konferencah v temeljnih organizacijah in na osrednji konferenci ZK v Rudarskem šolskem centru Velenje je bila znova poudarjena potreba po gradnji novega dijakeškega doma. Bitka za ta dom se nadaljuje že tretje leto. Oba sedanja doma sta prenatrpana, med tistimi, ki se izobražujejo v centru, pa je skoraj polovica takih, ki se vozijo in na poti v šolo ali domov izgublajo veliko dragocnega časa. Poudarili so tudi, da Rudarski šolski center izobražuje kader tudi za širši slovenski in jugoslovanski prostor. Zato je utemeljena zahteva, da bi za to neodložljivo investicijo prispevala tudi širša skupnost.

V Rudarskem šolskem centru Velenje nameravajo še letos odpreti dislocirani oddelek ljubljanske fakultete za naravoslovje in tehnologijo, in sicer oddelek višje tehniške šole za rudarje. Prav tako nameravajo odpreti v Trbovljah dislocirani oddelek Tehniške šole Velenje za potrebe premogovništva v Trbovljah.

-V-

POROČA PROFESOR EGON KUNEJ

40 ZBOROV IN VEČ

Celjsko področno združenje pevskih zborov je zaživel

Zamisli o združevanju pevskih zborov v večjo organizacijsko enoto ni nova. Že pred leti je ob medobčinski reviji pevskih zborov v Zrečah bil ustanovni občni zbor področnega združevanja pevskih zborov. Iz objektivnih in subjektivnih razlogov pa organizacijsko delo združenja ni moglo prav steči. Nekateri skromni poskusi so zvođeneli, navdušeni ustanovitelji so izgubili vero in voljo do uresničevanja prvotne zamisli.

V soboto, 11. januarja, se je sestel upravni odbor združenja na svoji prvi redni seji ter se konstituiral tako, da je v njem zastopana vsaka občina iz celjske regije vsaj s po enim članom. Odbor sestavljajo prof. Egon Kunec, Julij Gorič (Laško), Štefan Žvižej (Celje), Anton Acman (Mozirje), Milan Horvat (Šentjur), Ivan Gostečnik (Petrovče), Jakob Štefančič (Slovenske Konjice), Rudi Steblovnik (Radeče), Edi Goršič (Celje), Franc Plohl (Šmarje) in Jurij Vreže (Celje).

Novo izvoljeni odbor je temeljito pretesel bodoče naloge ter sklenil lotiti se nemudoma organiziranega dela.

Z zvezami kulturno-prosvetnih organizacij občin s tega področja bomo sklenili samoupravni sporazum o skupnem sofinanciranju. Seminar za zborovodje amaterskih zborov bo 13. marca v Celju. Seminar naj bi bil začetek sistematičnega dela, ki bi se odvijalo skozi tri leta ter zajelo zborovodsko večšino od osnov diriganja, izobrazbe in tehnike glasov do praktičnih vaj in spoznavanja literature.

Medobčinska revija zborov bo v nedeljo, 13. junija, v Rogiški Slatini. K sodelovanju bodo povabljeni vsi zbori celjskega področja. Vsak zbor naj prijavi do 1. marca pet pesmi, od kate-

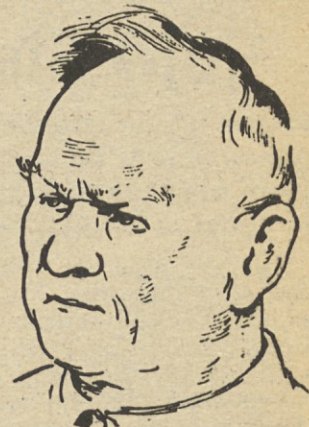
rih bo strokovna komisija izbrala tri za nastop. Koncerti na reviji bodo dopoldne, popoldne in zvečer. Na večernem koncertu bodo nastopili izbrani zbori, ki pridejo v poštev za republiško revijo v Mariboru. Poleg tega bodo povabili en kvalitetni zbor, ki deluje zunaj celjskega področja. Medobčinske revije naj bi bile vsako leto v drugi občini. Angažiran bo strokovni svetovalec, ki bo mentor zborom; skrbel bo za boljšo organizacijo zborov, zlasti pa za dvig kvalitete petja in programov.

Prečje je vprašanje zborovske literature. Zborovodje razpolagajo pretežno z zastarelimi programi, ne najdejo poti za nabavo sodobnejše literature. Na seminarjih in s pomočjo strokovnega svetovalca jim bo področna zveza nudila pomoč. V načrtu so obiski zborovskih vaj, strokovni nasveti in ne nazadnje želja za tesnim sodelovanjem. Člani odbora bodo obiskali vse koncerte zborov, ki bodo pravočasno najavljeni. O koncertih, revijah in delovanju zborov bodo seznanjali javnost v dnevnem časopisu in v strokovni reviji „Naši zbori“. Končno pripravljajo kategorizacijo zborov in zborovodij po kvaliteti in strokovni usposobljenosti. Na podlagi kategorizacije bodo izdelani normativi za enotno financiranje zborov in honoriranje zborovodij.

Sedaj je v področni zvezi pevskih zborov registriranih kakih 40 zborov, večinoma moskih. Pričakujejo, da se bodo prijavili še doslej nevidentirani zbori.

STE NEMARA PREZRLI

Za Prežihovo bajto

Lani, ob 25-letnici smrti Prežihovega Vranca, pisatelja, revolucionarja in prepričanega ljudskoprosvetnega aktivista, je Zveza kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije začela akcijo za ureditev Prežihovine. Gre za to, da bi Prežihu v domačem kraju uredili spominski muzej. Pisateljeva vdova je uredila skromno spominsko sobo v hiši, v kateri je Prežih živel le po zadnji vojni. Spominski muzej pa naj bi mu zdaj uredili v Prežihovi bajti, ki so jo Kuharjevi, pisateljevi starši, kupili leta 1911 in od koder je mladi Vranec odhajal v svet in se vedno znova vračal. Sem se je zatekal med obema vojnoma s svojimi partijskimi tovariši, sem so v letih diktature romale njegove misli, ko se je v daljnih deželah spominjal očeta in matere.

Prežihova bajta je tudi etnografsko zanimiva in zaščiten. Da bi v njej lahko uredili spominski muzej, je treba najprej sedanjemu lastniku zgraditi nov dom, nato pa obnoviti že močno načeto Prežihovo bajto in jo primerno urediti.

Uresničenje te lepe zamisli presega zmoglosti Prežihovega domačega kraja, ravske občine. V ta namen je izvršni svet republiške skupščine že pred leti dodelil ravnski kulturni skupnosti 10 starih milijonov din. Akcija, ki sta jo znova začela ravnska občina in ZKPO Slovenije, se zdaj razširja. Lansko jesen so v dogovoru z republiškim komitejem za vzgojo in izobraževanje, kulturno skupnostjo Slovenije, društvom slovenskih pisateljev in s slavističnim društvom natisnili prospekt in pismo vsem slovenskim šolam in vsem kulturnim skupnostim v Sloveniji. Zlasti šole so se na to akcijo lepo odzvale, zbrale so že 5 starih milijonov din in denar še priteka. Tudi nekaj kulturnih skupnosti se je že odzvalo na poziv. Zlasti v šolah, kjer otroci zbirajo svoje prispevke za Prežihovo bajto, so znali to zbiralno akcijo marsikje lepo združiti z obravnavanjem pisateljevega lika in pisateljeve besedne umetnosti.

VEČER AMATERSKEGA FILMA V VELENJU

»GIMNAZIJKAK« NAVDUŠILA

Petkov kulturni večer – 18. januarja v organizaciji kinokluba „Gorenje“ – so napolnili velenjsko knjižnico do zadnjega kotička. K takemu obisku je gotovo prispevala priljubljenost mladinskega romana „Gimnazijka“ pisatelja Antona Ingoliča med mladino. Po motivih tega romana je Stanko Jost posnel ta film v tehniki „super-8 mm“. To je redkost v slovenskem in celo jugoslovanskem amaterskem filmu, saj je film tudi izredne dolžine. Filmu lahko očitamo le slabo tonsko opremljenost, kljub temu pa je navdušil mlade gledalce.

Dijaki iz Celja so skupaj z nekaterimi poklicnimi igralci lepo odиграli svoje vloge. Velenjčani so večkrat zaploskali med filmom, saj jih je dogajanje, ki je mladini zelo blizu, izredno pritegnilo. K temu je tudi veliko pripomogla nekdanja dijakinja ekonomske srednje šole v Celju Andreja Konjedič, ki je v filmu igrala glavno vlogo.

Pred projekcijo filma je spregovoril o svojem delu avtor Stanko Jost, član Ljudske tehnike EMO-Celje. Čeprav traja film dobro uro, torej za amaterski film izredna dolžina, so ga celjski filmski amaterski delavci posneli v desetih dneh. Stanko Jost, ki je za film napisal scenarij in ga zrejiral, je

predvsem omenil veliko delovno pripravljenost in disciplino vseh sodelavcev filma. Sicer pa je Stanko Jost tudi avtor filma „Na kmetih“, pripravljajo pa še snemanje filma „Mati“.

Kinoklub „Gorenje“ je ta večer domačega amaterskega filma posvetil tudi 30-letnici Ljudske tehnike pri nas. Velenjski filmski amaterji privablajo na svoje prireditve vedno več gledalcev, mnogi med njimi pa se tudi kaj radi odločajo za včlanitev v kinoklub „Gorenje“. Prav zaradi velikega obiska takih prireditev pa bi morda bilo treba razmisliti o drugem prostoru, kajti knjižnica za takšne predstave ne ustreza več.

HINKO JERČIČ

Prežihova bajta je tudi etnografsko zanimiva in zato zaščiten

Kako sem se izobraževal?

UČIŠ SE VSE ŽIVLJENJE

„Tempo dela in življenja je zadnja leta strahoten. Oprosti, za pogovor imam le toliko časa, kolikor ga potrebujejo tovariši iz Srbije za ogled naše tovarne. Vprašanje je le, kje bi našla miren kotichek? Zmenila se bova po možko. Na kratko. Kar v glavo, kot pravimo knapi...“

Srečko Šentjanc se je tri leta pred zadnjo vojno rodil v osemčlanski družini na Breznem pri Laškem. Njegov oče je bil knap, rudniški strojnik. K rudniku so najprej zavili tudi njegovi fantje. Srečko se je izučil za strugarja. „Vedno sem občudoval možatost. Biti knap pa pomeni ravno to. Toda kaj, ko smo pri našem rudniku živeli vedno le iz rok v usta. Premoga je bilo malo, vsakih pet let smo rekli: zapreti ga bo treba. Toda po vojaščini sem se vrnil v Rečico. Prišel sem med fante, kot sem bil sam, ki se nismo dali kar tako. Zato sem se vpisal v delovodsko šolo. Fantje so me potegnili za sabo, razprave smo prenesli v mladinsko

organizacijo. Tako sem postal mladinski funkcionar pri rudniku, pozneje na občini in okraju. Čeprav smo veliko delali, že marsikaj vedeli, se mi je zdelo, da je to premalto. Vpisal sem se v tehniško šolo. Bilo je težko, vendar je šlo. Po delu sem odrinil v šolo, se utrjen privlekel domov, da bi s svitom zopet odšel v rudnik. Človek, seveda če hoče, marsikaj zmore.“

Trdno sem prepričan, da je vsak problem rešljiv, če sodelovanje temelji na resničnem tovarstvu. Srh me spreletava med intriganti, kariesisti in leporečnimi praznoglavci. Imam srečo, da že od malih nog živim med poštenimi in skromnimi, vase prepričanimi ljudmi. Že dvajset let delam s tovariši, katerih delovnik ne traja od šestih do dveh, temveč od noči do noči in v noč. Z ljudmi, ki leta niso imeli časa izkoristiti dopust.“

Ko je Srečko Šentjanc dokazal, da so mladi rudarji še kako sposobni upravljavci, so mu zaupali še zahtev-

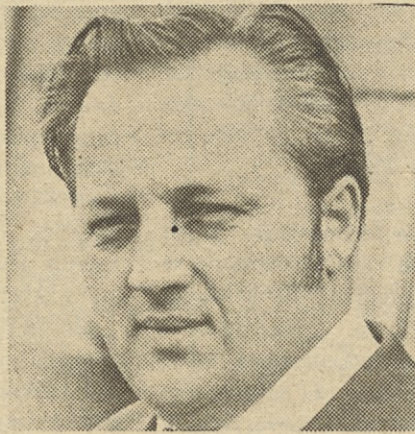
nejšo funkcijo. Postal je sekretar komunistov v rudniku. Potem član občinskega komiteja zveze komunistov in sekretar občinskega komiteja.

„Tam sem se mnogo naučil. Predvsem pa sem spoznal, da nikoli ne veš dovolj. Vedno se je našel kdo, ki mi je solil pamet, čeprav sem bil trdno prepričan, da imam jaz prav. Vpisal sem se na visoko šolo za politične vede, sociologijo in novinarstvo. Prijatelji so me bzadali, češ, knap in sociologija. Pa sem kar študiral. Prvo stopnjo sem končal kot redni študent, drugo kot izredni. Pri tem sem bil pet let sekretar komiteja, pri rudniku pa vodil prerasmeritev dejavnosti. Danes vem, da lahko vse to zmoreš, če imaš urejen dom. To je osnova. Mene družina vidi le dva, tri popoldneve v tednu. Nekako smo se navadili na to. Toda, ko sem doma, se razdajam njim...“

Srečko Šentjanc je garac. To najboljše vedo njegovi sodelavci, nekdanji in sedanji rudarji Hude jame. Včasih je s svojimi stališči in dejanji vzbujal začudenje, če že ne ogorčenje. Kot takrat, ko je šel za mejo in nagovoril nekega kapitalista, naj on, kapitalist, posodi rečiškim rudarjem kompletno strojno opremo za novo dejavnost. To je bilo takrat, ko so rečiški rudarji ostali osamljeni v svojih naporih, da bi se ob osiromašenih zalogah premoga rešili bede. Imeli so sicer moralno

oporo v sindikatih in partiji, toda kaj, ko so jim gosposdarstveniki, tisti z denarjem, obrnili hrbet. Kapitalist je dolgo poslušal partijskega sekretarja iz Laškega in mu ob koncu udaril v roko. Na posodo so dobili stroje in njegova navodila. Tako so pripeljali v Rečico pri Laškem – stiropor. Zgradili so majhno dvorano in začeli s proizvodnjo. Srečko je pred tremi leti postal generalni direktor TIM Laško.

„Učiš se vse življenje. Česa vsega se nisem naučil. Od pisanja poročil do vodenja političnih sej, razreševanja gospodarskih problemov, načrtovanja, statistike do spoznavanja tehnoloških

Srečko Šentjanc – od izpraznjevalca »hunta« do generalnega direktorja

procesov in kemije. Največja pridobitev pa je v tem, da sem se naučil zaupati ljudem. Potem gre mnogo laze, življenje je lažje in bogatejše. Zgodilo se mi je, da sem kot politični funkcionar dvignil glas proti birokraciji in tehnokratskemu vodenju. Tovarišem so ob mojem mnenju zlezle glave med ramena. Grmelo je in bliskalo, tudi treskalo, toda imel sem prav. Pozneje sem za ta upor dobil medaljo. To mi je svetinja.“

Čeprav zveni neskromno, lahko povem, da smo imeli tudi pri načrtovanju nove dejavnosti prav. Kljub temu, da so nas takrat kritizirali. Danes zapostujemo več ljudi, kot jih je rudnik kdajkoli prej. Naš kolektiv je tri leta sodi med najproduktivnejše v republiko, če ne celo v državi. V starih letih smo povečali proizvodnjo s slabih dveh na skoraj sedemdeset starih milijard. Zgradili smo novo tovarno in ko nam je ta pogorela, smo jo v dveh in pol mesecih obnovili. Prihodnji mesec bomo zasadili prvo lopato za novo tovarno v Srbiji. Gradili jo bomo mi, knapi iz Rečice. Da, saj res, kako smo se izobraževali...“

Res je, učiš se vse življenje. Srečko Šentjanc je takrat, ko je tik pred otvoritvijo gorela njihova tovarna – osivel. To je bilo takrat, ko so ob pogorišču tudi stari rečiški rudarji – jokali.

JANEZ SEVER

SVET ZVEZE SINDIKATOV SRBIJE

Kazni ne utrjujejo discipline

Neznanje in poenostavljanje postopkov glavni vzrok, da se delavci s svojimi zahtevami obračajo neposredno na višje organe in vodstva sindikatov

Lani je v republiški svet sindikatov Srbije prišlo 700 pritožb na odločbe o stanovanjih, o OD, o delu in odnosih v TOZD. Pritožbe so bile v glavnem naslovljene na „višje“ sindikalne organe, „preskočile“ pa so delavsko kontrolo, sindikate v kolektivnih in celo arbitražne svete in druge organe v občinah.

V organiziranih razgovorih v več občinah in kolektivih Srbije so ugotovili, da se začetni nesporazumi pojavljajo že med sestavljanjem samoupravnih aktov. Samoupravni sporazumi — celo najpomembnejši, kot so sporazumi o pridobivanju in delitvi dohodka, sporazumi o medsebojnih razmerjih in drugi — pogosto vsebujejo tudi stališča, nasprotna zakonom in ustavi.

Najbolj očitni prekrški so pri kaznovanju. Zakon o pravicah in dolžnostih delavcev v Srbiji, ki je bil sprejet

marca 1974. leta, predvideva 6 kazni za nedisciplino in nedelo. Vendar pa je za sprejetje vsake od njih potrebno izvesti postopek, v katerem ima „krivec“ pravico do branilca. Takšno proceduro pa mnogi ocenjujejo kot zapleteno in se ji poskušajo izogniti. Koliko gre to na škodo delavcev, dokazuje dejstvo, da je bilo v več kot 10 anketiranih OZD s 33 tisoč zaposlenimi kaznovanih 2500 delavcev, med njimi pa le en sam vodilni.

Anketa je pokazala, da 30 od 50 anketiranih sindikalnih funkcionarjev ne ve, da je občina dolžna ustanoviti arbitražo za reševanje delovnih sporov in da obstajajo tudi pravobranilstva samouprave. Je torej čudno, ugotavljajo v republiškem svetu Zveze sindikatov Srbije, če se delavci obračajo neposredno nanje?!

V. O.

ZVEZNI ODBOR SINDIKATA GRADBENIH DELAVCEV JUGOSLAVIJE

INTEGRACIJE NA REŠETU

Čepprav so rešitve pri povezovanju različne, prevladuje teritorialno in panožno povezovanje

Na zadnji razširjeni seji zveznega odbora Sindikata gradbenih delavcev Jugoslavije so razpravljali o dosedanjih učinkih integracijskih prizadevanj v gradbeništvu in industriji gradbenega materiala.

Podpredsednica zveznega odbora Marija Mesarič je v uvodni razpravi ugodno ocenila dose-

žene rezultate v povezovanju in združevanju dela in sredstev, ki so zlasti očitni po 8. kongresu Sindikata gradbenih delavcev Jugoslavije. V središču pozornosti zveznega odbora je bila prav ta problematika, vendar se je odbor tudi zavzemal za resnično samoupravno usmerjenost tega procesa.

„Zapiranje bodisi v regionalne meje bodisi znotraj panoge,“ je poudarila Marija Mesarič, „bi zelo škodovalo enotnosti jugoslovanskega trga gradbenih storitev in tudi prizadevanjem za bolj optimalno izkoriščanje proizvodnih zmogljivosti v gradbeništvu ter pogojem za pridobivanje dohodka.“

Proces združevanja v gradbeništvu je značilen za vso državo, vendar pa so rešitve zelo različne. Na Hrvaškem so se temeljne organizacije združenega dela povezovale predvsem horizontalno, po sorodnosti v dejavnosti. To je le prvi korak k bolj usklajenemu povezovanju v reprodukcijske celote — oziroma k povezovanju vseh dejavnikov, ki sodelujejo v procesu gradnje.

V Črni gori bodo združili gradbeništvu v enotno delovno organizacijo, medtem ko so se v Srbiji delavci v temeljnih organizacijah združenega dela odločili za združevanje v delovne organizacije in kombinatne za gradbeništvu, kjer so poleg gradbene operative proizvajalci gradbenega materiala, projektske organizacije, montažerji in tudi takšne organizacije, ki opravljajo zaključna dela pri „proizvodnji stanovanj“ in v gradbeništvu sploh. Vojvodinci so se odločili za ustanovitev poslovne skupnosti za gradbeništvu, kjer prav tako sodelujejo vsi dejavniki, ki so posredno in neposredno povezani z gradbeništvom, medtem ko so na Kosovu pri združevanju gradbeništvu šele na začetku poti. V Bosni in Hercegovini so se gradbeniki povezali v poslovne skupnosti.

Sestavljena organizacija združenega dela, vendar še brez opravljene specializacije, je značilna za slovensko povezovanje gradbeništvu. Gre za horizontalno povezovanje, kateremu pa mora slediti specializacija po dejavnostih. V Makedoniji pa proces povezovanja še ni povsem opredeljen.

Kljub tako različnim rešitvam pri povezovanju lahko opazimo, da prevladuje predvsem teritorialno in panožno združevanje, kakor tudi to, da so ostale zunaj tega procesa v glavnem manjše delovne organizacije, ki skrbijo za projektiranje in montažo.

Na seji zveznega odbora Sindikata gradbenih delavcev Jugoslavije so precej pozornosti namenili tudi nalogam sindikata pri zmanjšanju stroškov poslovanja ter vprašanjem, ki zadevajo kvaliteto in ceno gradnje. Dogovorili so se, da bodo podrobneje opredelili konkretne naloge sindikata pri nadaljnjem povezovanju v jugoslovanskem gradbeništvu in industriji gradbenega materiala.

Z. B. V.

POLITIČNI SISTEM IN POLITIČNO ORGANIZACIJSKA IZGRADNJA SINDIKATOV

ŠE DALEČ OD PRAVE VSEBINE

Enoletne izkušnje delovanja sindikatov po panogah opozarjajo, da še zdaleč ne izkoriščamo možnosti, ki jih ponuja ta oblika organiziranosti.

Obletnica delovanja sindikatov po panogah združenega dela je bila neposreden razlog, da je komisija za politični sistem in politično organizacijsko izgrad-

njo sindikatov pri Svetu ZSJ ocenila rezultate enoletnega dela.

Za omenjeni način delovanja so se sindikati odločili na VII. kongresu ZSJ in nedvomno predstavlja pomembno novost v akcijskem delovanju vseh organizacij sindikata. Osnovni namen takšne organiziranosti se namreč izraža v kar najbolj neposrednem vključevanju osnovnih organizacij sindikata v uresničevanje njihovih ustavnih funkcij v združenem delu. Zaradi tega bi morali vso dejavnost prenesti v panoge in v njihovem okviru zaokrožiti ter uskladiti delovanje osnovnih organizacij.

Delovanje po skupinah dejavnosti torej pomeni pot, ki naj olajša premaganje občinskih, regionalnih in republiških meja, ki so doslej pogosto ovirale povezovanje združenega dela.

Kako pa izkoriščamo to možnost?

Izkušnje iz enoletne prakse opozarjajo, da smo novo obliko delovanja sicer institucionalizirali, nismo pa se še dovolj

usmerili k vsebinskemu razreševanju problemov. Zato nas glavno delo na tem področju še čaka. Bržčas bi najlaže začeli in tudi z uspehom delovali tako, da bi analiziranje primerjalnih rezultatov gospodarjenja postalo stalna praksa delovanja sindikatov v panogi. V razpravi so še posebej poudarili, da bi se morali predstavniki delovnih organizacij istovrstnih dejavnosti sestajati glede na tiste skupne probleme, ki jih želijo ali morajo razrešiti. Teh sestankov naj bi se po mnenju Dušana Bogdanova-Senka, podpredsednika Sveta ZSJ, udeleževali tudi delegati delavskih svetov, sindikalne organizacije in strokovnjaki, ki se ukvarjajo s posameznimi vprašanji. Tako problemov ne bi obravnavali le formalno, ampak bi sestanki sindikata po panogah pomenili delovna srečanja vseh tistih, ki jih povezujejo skupni problemi in interesi. Zlasti to naj bi bila prava vsebina delovanja sindikatov v panogi, vendar smo na tem področju najmanj storili, je v svoji razpravi poudaril Dušan Bogdanov-Senko.

Z. B. V.

SVET ZVEZE SINDIKATOV BEOGRAD O DRUŽBENI PREHRANI

VSEM TOPLI OBROK!

Čepprav je skoraj 95% delavcev zaposlenih v gospodarstvu našega glavnega mesta že vključenih v organizirano družbeno prehrano, jedilniki ne ustrezajo njihovim potrebam, hrana pa ni dobro pripravljena

Od 374.028 delavcev, zaposlenih v beograjskem gospodarstvu, jih je že 352.410 vključenih v različne oblike družbene prehrane. Za ta podatek smo slišali na seji sveta Zveze sindikatov Beograda in nedvomno opozarja na uspehe sindikata pri organiziranju družbene prehrane v beograjskih delovnih kolektivih. Ob tem velja poudariti, da v temeljnih organizacijah združenega dela vse bolj prevladuje stališče, da je družbeno prehrana zelo pomemben dejavnik pri kreipitvi družbenegega in materialnega položaja delavcev, prav tako pa tudi pri povečevanju produktivnosti dela.

Še vedno pa je brez organizirane družbene prehrane 5,28 odstotka zaposlenih Beograjčana-

nov. Gre predvsem za delavce storitvenih dejavnosti in na železnici, v prometu ter zaposlene v družbenih dejavnostih, ki namesto toplega obroka prejebajo bone za nakup prehrabnenih izdelkov.

Prav ta različnost pri organiziranju družbene prehrane je bila povod, da je svet Zveze sindikatov Beograda temeljiteje analiziral to razmerje. Ugotovil je, da se kar 55,18 odstotkov delavcev hrani v obratih družbene prehrane njihovih organizacij združenega dela. Drugi kolektivi, ki nimajo lastnih menz, zvečinoma dobivajo prehrano iz gostinskih organizacij.

Na seji sveta so precej govorili o ceni toplih obrokov, kako- vosti ter prilagojevanju kalorič-

ne in biološke vrednosti obrokov delovnim razmeram in poklicnim usmeritvam. Ugotovili so, da celo tisto, kar ponujajo gostinski obrati za družbeno prehrano, ni dovolj kakovostno in najboljše pripravljeno. Družbeno prehrano mora namreč vplivati na način prehranjevanja delavcev, prilagojena mora biti njihovim fizičnim naporom.

Naloge vseh temeljnih organizacij združenega dela in sindikalnih osnovnih organizacij so jasne. Potrebno je res temeljito proučiti dosednji način družbene prehrane ter ga izboljšati. Predvsem pa velja vztrajati, da vsak delavec v proizvodnji enkrat med delovnim časom dobi izdatno toplo malico, po čim nižji ceni.

ABC odnosov v kolektivu

Imaš prijatelje?

Piše: Azra Kristančić

Osamljenost! Odtujenost! Besede, ki jih čedalje pogosteje slišimo v naših vsakdanjih pogovorih.

„Saj ni čudno, živimo drug mimo drugega! „Danes sploh ni prijateljstva med ljudmi, družij jih samo interes! „Pripombe, ki nam prav črno opisujejo naše medsebojne odnose.

Kako osamljeni, odtujeni? Vsa dan smo v delovni organizaciji, na delovnem mestu srečujemo druge ljudi, sodelavce?!

„Da, služba je služba, prijateljstvo pa je prijateljstvo in tega manjka danes!“

Ali res?

Fizična blizina je eden izmed

dejavnikov, ki vplivajo na ustvarjanje večine prijateljskih odnosov. Namreč, veliko večino prijateljskih odnosov oblikujemo z ljudmi, ki so nam najbližji na delu ali pa živijo v naši bližini. Saj vemo, da delavec, ki dela sam v nekem oddaljenem kotu, ne bo imel toliko prijateljev, kot pa tisti, ki dela kot del neke skupine.

Fizična blizina je po navadi nakučna, kar pomeni, da se tudi prijateljske vezi ustvarjajo po naključju. Toda, nekateri med nami skušamo zmanjšati to naključje tako, da se včlanimo v kakšen klub. Dejstvo, da je fizična blizina nakučna, nam kaže, da prijateljstvo lahko na-

stane kjerkoli, torej med vsemi ljudmi. Na delovnem mestu smo največji del dneva, največ časa preživimo v fizični bližini sodelavca ali sodelavke. Torej je prav delovna organizacija tista, ki nam omogoča, da ustvarjamo prijateljske vezi in odnose z drugimi. Povsem je razumljivo, da ima vsak izmed nas določena merila za izbiro prijateljev. Po navadi izbiramo tiste, ki imajo podobne interese, kot so naši, katerih ideali ali mišljenja so bolj v skladu z našimi.

Morda pa je nekaj z nami narobe, če moramo prehoditi velike razdalje, da najdemo prijatelje. Možni prijatelji so tu, prav poleg nas, samo poiskati jih je treba!

Obračun le »na ogled«?

Piše: Mija Lipužič

VPRAŠANJE:

Osebnodohodke prejema- mo zaposleni v naši delovni organizaciji na hranilno knjižico. Pri tem prejemo le odrezek za banko, v katerem je naveden znesek osebnega dohodka. Tako nihče med nami ne ve, koliko znaša osebni dohodek za prejšnji mesec, kolikšni so odtegljaji itd. Zanimam me, ali imamo pravico zahtevati pismen obračun osebnega dohodka za vsak mesec. V podjetju namreč pravijo, da to ni nujno in da lahko pride vsak delavec v računovodstvo in si tam ogleda svoj obračun osebnega dohodka.

M. J. — PTUJ

ODGOVOR:

O tem vprašanju govori 43. člen republiškega zakona o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu, ki med drugim določa, da ima delavec pravico do pismenega obračuna osebnih dohodkov. Če se boste torej sklicevali na to določilo in zahtevali pismeni obračun, vam ga bo organizacija morala dati, kajti to je pravica delavca. In če jo izrecno uveljavlja, mu je nihče ne more kratiti. Isti člen tudi do-

V novi stalni rubriki „Pravnik svetuje“ bomo — podobno kot smo v dosednji „Pravni posvetovalnici“ — odgovorjali le na tista vprašanja bralcev, ki so ali bi lahko bila zanimiva za širšo javnost, na vsa druga pa bomo odgovarjali neposredno. Za naročnike Delavske enotnosti in njenih rednih prilog so odgovori brezplačni.

Vprašanja pošiljajte na naslov: Delavska enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4 — za rubriko „Pravnik svetuje“.

KUPON §
PRAVNIK SVETUJE

loča, da ima delavec pravico do preizkusa in revizije pismenega obračuna osebnega dohodka in to ob njegovi navzočnosti. Če vam torej obračun ni jasen ali se z njim ne strinjate, imate tudi pravkar omenjeno pravico. Ob tem naj opozorim, da imate tako kot vsak drug delavec v smislu istega določila tudi pravico do obrazložitve vseh okoliščin, ki so vplivale na obračunano višino osebnega dohodka.

GENERALNA KONFEDERACIJA DELA IN SPREMEMBE V PERUJU

RESNA OPOZORILA

Sindikati in vlada v boju proti nazadnjaškim silam, ki si zelo prizadevajo onemogočiti korenite spremembe v perujski družbi

V katero smer gre Peru po avgustovski spremembi v vrhu države? Odgovor je več. Levo usmerjena Generalna konfederacija dela (CGTP) sodi: „Dogodki v lanskem avgustu so pokazali, da so se v naš družbi poglabljala protislovja, proti katerim se bori revolucija, ki smo jo pričeli 3. oktobra 1968. leta. Nekaj dni pred strmoglavjenjem Velasca Alvarada je ljudstvo izvedelo za pomembne napake, ki pa smo jih mi napadli z realnih revolucionarnih pozicij.“

Ta sindikalna centrala je torej odobrila vladno „drugo fazo revolu-

cionarne procesa“ in ocenila, da nadaljevanje revolucije pomeni „utrditev revolucionarnih sprememb“. Kljub tej podpori pa je po ocenah te centrale še vedno nekaj napak in teženj, ki onemogočajo uresničevanje zahtev delavskega razreda. Tako poudarjajo, da so se nekatera tekstilna in gradbena podjetja izogibala plačilu obveznega prispevka za ublažitev gospodarske krize. Prispevek so plačala šele po posebnih intervencijah ministrstva za delo. Precej ogorčenja pa je povzročilo tudi stališče nekaterih rudarskih podjetij, ki so na razne načine želela odtrgati delavcem zaslužen plačilo za delo.

Navajajo tudi primere velikega števila podjetij v Limi, kjer so ustavili proizvodnjo ter pustili delavce na ulicah. Prav tako niso redki primeri, ko sindikalnim aktivistom odpovedujejo delovna razmerja.

Generalna konfederacija dela se bori proti tem in drugim težavam. „Z zrelostjo in odgovornostjo pristopamo k reševanju položaja delavcev, želimo utrditi revolucionarni proces in vanj zelo aktivno vključiti delavski razred. Smo proti politiki nekaterih podjetij in proameriško usmerjenih strank, prav tako pa tudi proti umazaniam protilevničarskim kampanjam,“ poudarjajo sindikati. Oporo za takšno delovanje pa lahko najdemo tudi v zadnji poslanici novega predsednika Bermudeza, ki je dejal, da je potrebno v državi več delati, čemur lahko veliko prispeva bolj učinkovito delovanje sindikatov in drugih delavskih organizacij.

Perujski predsednik se torej zanaša na sodelovanje sindikatov pri odpravljanju sedanjih gospodarskih in političnih težav, s katerimi se srečujejo v tej državi.

V. V.

UGODNEJŠI OBETI ZA SVETOVNO TRGOVINO

Vsemu navkljub — optimizem

Zahodnonemški vladni svetovalci opozarjajo, da so najbolj razvite države že na poti k oživljanju konjunkturo

Svet strokovnjakov za pre-sojo gospodarskega razvoja je ob koncu minulega leta predložil vladi ZR Nemčije oceno za leto 1976. Štirje med petimi izvedenci, kolikor jih šteje to svetovno telo zahodnonemške vlade, menijo, da je v ZR Nemčiji v teku konjunktorni preobrat, ki pa ga statistika še ne potrjuje. Dinamike oživljanja gospodarstva trenutno še ni moč izmeriti, vendar pa ni dvoma, da bo do pozitivne gospodarskih gibanj postopno prišlo v letu 1976.

Kot sodijo omenjeni strokovnjaki, bodo še potrebni ukrepi za premoščanje krize ter za zagotovitev trajnejše stabilnosti. V oporo tem prizadevanjem bodo ugodnejša svetovnogospodarska gibanja. Pozno poleti naj

bi recesija v zahodnih industrijskih državah dosegla spodnjo točko. ZDA so ravnokar v fazi izrazitejšega gospodarskega vzpona, medtem ko so Japonska, Kanada in ZR Nemčija na poti k oživljanju konjunkturo. Ukrepi za spodbujanje gospodarskih gibanj bodo začeli učinkovati šele letos. Ekspanzivni vplivi ekonomske politike se bodo ob cikličnem vzponu ujeli z zasebnim popraševanjem.

Nejasno je še, kako hitro se bo obnovila osebnost poraba. Teško je tudi predvideti vedenje investitorjev. Vendar izkušnje kažejo, da naložbe v nove proizvode in nove postopke, ki so v recesiji nazadovale, ožive tudi ob nižji stopnji izkoriščanja proizvodnih zmogljivo-

sti, brž ko se izboljšajo možnosti prodaje in zaslužek investitorjev.

Pri ocenjevanju svetovnega gospodarskega položaja se svet gospodarskih izvedencev opira predvsem na razvoj v EGS, ki ga ocenjuje kot trg, katerega absorpcijska moč ni nič manjša od moči ameriškega trga. Medtem ko je bil izvoz v družbenem bruto proizvodu, ki ga dosegajo države EGS, v letu 1973 udeleženi z 9,5 %, je ta delež v ZDA hkrati znašal 5,5 %. Odtod ocena, da velja glavne vzroke evropske recesije iskati znotraj EGS.

Stopnja rasti realnega družbenega bruto proizvoda v EGS za leto 1976 ocenjujejo na približno 3 %, medtem ko je lani nazadovala za 2,5. Kljub ugod-

nejši rasti gospodarstva pa se obseg nezaposlenosti verjetno ne bo zmanjšal.

Cene v prometu na drobno se bodo še znižale. Njihova rast, ki je lani znašala 9 %, naj bi bila letos zmernejša (7,5 %).

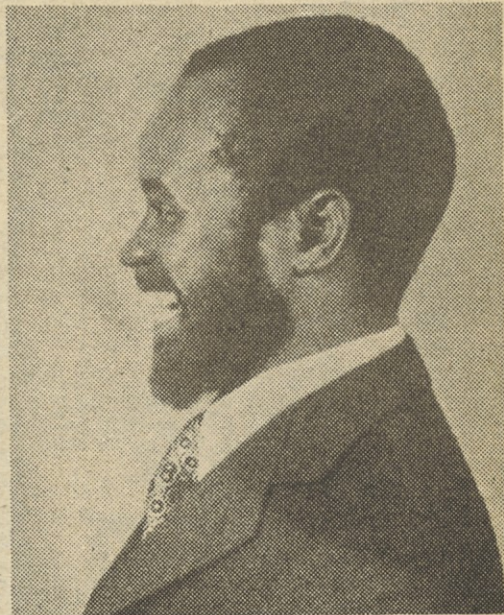
Obseg svetovne trgovine naj bi v letu 1976 narasel za 6 %, kar je ugodno, če upoštevamo, da je lani nazadovao za 7 %.

Gospodarski strokovnjaki pričakujejo, da bo tudi ZR Nemčija deležna sadov oživljene svetovne trgovine tako, da bo izvoz blaga iz zvezne republike letos za 7 do 8 % večji kot je bil lani. To pa naj bi pripomoglo k izboljšanju investicijske dejavnosti z vsemi posledicami, ki smo jih že omenili.

kdo je kdo

SAMORA MACHEL

predsednik LR Mozambik

Vsi so lahko videli njegove solzne oči, ko je 25. junija lani, nekaj minut po polnoči, na stadionu Machawa v Lorencu Marquesu sprejeli naslednje zgodovinske besede: „Mozambičani, delavci in kmetje, obdelovalci plantaž, železničarji, delavci v tovarnah, intelektualci, funkcionarji, študentje in rodoljubi, v vašem imenu FRELIMO (Ljudska fronta za osvoboditev Mozambika, op. ur.) danes razglašam, da se je uspešno končal boj mozambiškega ljudstva proti portugalskemu kolonializmu in da je Mozambik dočkal popolno neodvisnost.“

Samora Moises Machel je bil vedno redko beseden in skromen človek, ki je znal pritegniti množice. „Dojeli smo,“ je večkrat izjavil, „da je za izgradnjo nove družbe nujno ustvariti novo, drugačno miselnost. Zaradi tega morajo naše ideje in ravnanje sijati z lučjo, ki bo ljudi pritegovala, ne pa odbijala od nas.“

V takšni politični filozofiji je mogoče iskati sledi Machelovega socialnega porekla. Rodil se je pred 42 leti v plodni dolini Limpopo na jugu Mozambika in bil priča gospodarskega propadanja afriških kmetov. Na tem, za afriške razmere zelo bogatem območju so domačini pridelovali pšenico, koruzo in povrtnine. Pred razglasitvijo neodvisnosti pa v vsej dolini Limpopo ni bilo več niti enega afriškega kmetovalca, politika belih kolonov jih je pogнала z njihove zemlje.

Zdaj, po tolikih letih naporov, odrekanj in bojev, si je Samora Machel kot predsednik neodvisnega Mozambika zadal težko nalogo, da iz dežele, velike za tri Jugoslavije, z osem milijoni prebivalcev v nešteto plemenih ustvari sodobno državo, v kateri bo vladala rasna harmonija. Takole je nekoč govoril o tem, kakšno družbo želi ustvariti FRELIMO: „Ljudje se bojujejo in umirajo zaradi resnične svobode. Želijo takšno državno organizacijo, ki bo koristila vsem, ne samo manjšini na oblasti. V Mozambiku ne bomo nikomur dovolili, da bi živel od tujega znoja!“

Samora Machel in njegovi sobojevniki so vložili preveč truda, da bi lahko dovolili kaj takega.

J. P.

TA TEDEN V ŽARIŠČU

LIBANON — Srditi boji v tej deželi Bližnjega vzhoda se nadaljujejo z nezmanjšano močjo, tako da je število žrtev bratomorne državljanske vojne iz dneva v dan večje. Kriza se je še zaostрила, ko je odstopil predsednik vlade Rašid Karama. Prizadevajo si, da bi Karama prepričali, naj spremeni svojo odločitev in ostane na krmilu libanonskega vladnega kabineta, ki pa si je vse do slej zaman prizadeval pomiriti nasprotujoči si strani in zagotoviti mir v državi. Stopnjevanje libanonske krize prinaša tudi nevarnost morebitne razdelitve države, o kateri govori desnica in pri tem kaže na sosednjo Sirijo, ki naj bi — kot trdijo — posegla v državljansko vojno na strani muslimanske levice, če bi se ji to zdelo potrebno. Vendar pa resnična nevarnost lahko preti iz Izraela, ki bi razcep v Libanonu prav gotovo rad izrabil za slabitev enotnosti celotnega arabskega sveta.

SOVJETSKA ZVEZA — ZDA — Ameriški državni sekretar Henry Kissinger je obiskal Moskvo in se pogovarjal z generalnim sekretarjem sovjetske KP Leonidom Brežnjevim in sovjetskim zunanjim ministrom Andrejem Gromikom. V ospredju je bila izmenjava mnenj o zagotovitvi napredka v pogajanjih o sklenitvi drugega sporazuma o omejitvi strateškega jedrskega oboroževanja. Področje razoroževanja naj bi bilo preskusni kamen za politiko sovjetско-ameriškega popuščanja, kajti moskovska „Pravda“ je pred Kissingerjevim prihodom zapisala, da bi vsi dosedanj dosežki v

medsebojnih odnosih izgubili ves pomen, če ne bi bilo napredka pri razoroževanju. Razpoloženje pred obiskom ameriškega zunan-njega ministra je bilo v glavnem optimistično, saj h kompromisni silijo tudi notranje razmere — v ZDA predvolilna bitka, v SZ pa priprave na partijski kongres. Poleg jedrskega razoroževanja so sovjetski in ameriški sobesedniki veliko pozornost posvetili tudi krizi na Bližnjem vzhodu (iskanje možnosti, da bi na ženevski konferenci sodelovali tudi Palestinci, čemur Izrael nasprotuje) in Angoli (super sili se med seboj obtožujeta za vmešavanje v angolske notranje zadeve, pri čemer ZDA z orožjem in sicer podpirajo gibanji FNLA in UNITA, SZ pa je na strani ljudske republike, ki jo je razglasil Agostino Neto, in se zavzema, da Angolci sami odločajo o svoji usodi).

PORTUGALSKA — S političnega prizorišča se je prislino umaknil nekdanji poveljnik libonskega vojaškega območja in celinskega operativnega poveljstva Otelo de Carvalho, ki so ga aretirali zaradi vloge v nemirih 25. novembra lani. Carvalho, ki so ga degradirali iz generala v majorja, je neposredno pred aretacijo, za katero je očitno vedel, izjavil, da gre za pritisk buržoazne in vojaške desnice, ki si „s podvojenimi močmi prizadeva za četiti ofenzivo proti kaktšnični socialistični perspektivi v oboroženih silah.“ Carvalho je bil osrednja osebnost gibanja, ki je na Portugalskem zrušilo fašizem, do lanskih novembrskih dogodkov pa je bil v revolucionarnem svetu.

VLADO BARABAŠ

STROKOVNJAK OPOZARJA NA PRAVICE IN DOLŽNOSTI

Organigrami in odgovornost

Piše: Leopold Pogačnik

V gradivu o organizaciji in delovanju služb varstva pri delu v delovnih organizacijah opazimo, da so organizatorji zvečine obšli sestavo organigramov. Le-ti tudi za službo varstva pri delu ponazarjajo njen položaj, vire, potek in razvrstitev pristojnosti, pa tudi delitev in sestav odgovornosti za posamezne funkcije področja varstva.

Teško je razumeti razloge, zaradi katerih se v delovnih organizacijah izogibajo študiju in sestavi organigramov, še zlasti v tistih primerih, ko na področju organizacije delujejo inženirji organizacije, ekonomisti, sociologi. Le težka tako stanje dojamemo, denimo, v sestavljenih delovnih organizacijah, kjer imajo diagrame, ki ponazarjajo združitev v SOZD, vendar pa funkcije varstva pri delu organizacij niso obdelane. Bržčas je tako zato, ker varnostnih funkcij niso temeljito prečistili in dokončno opredelili.

Organigram funkcije varstva pri delu je, resnici na ljubo, težko sestavljati v tistih delovnih organizacijah, kjer funkcije internega poslovanja niso organizirano načrtovane. Gotovo pa je najteže izvesti delitev pristojnosti in odgovornosti v delovnih organizacijah, kjer je velik razkorak med delitvijo funkcij po organigramu ter neposredno prakso, ki poteka mimo osvojenega organizatorskega reda. V takih primerih spoznamo nujnost usklajevanja med prakso delitve dela in delovanjem ter organigramsko določenim redom. Takšnih pojavov je v delovnih organizacijah veliko, žal pa obstaja samo spoznanje, da je ta pojav eden pomembnih vzrokov za težave in neuspešnost tudi v tistih primerih, ko so zagotavljeni vsi objektivni in subjektivni pogoji za uspešno varnost pri delu.

Glede na učinkovitost služb varstva pri delu bi v mnogih delovnih organizacijah morali razvijati spoznanje, da je priprava organi-

grama tudi za funkcije varstva pri delu pogoj, brez katerega ni uspeha in napredka na področju varstva pri delu niti v primerih, ko so v redu določila sporazumov in tehničnih pravilnikov.

Uveljavljanje enotnosti med prakso in sestavo organigrama ni le boj prakse s papirjem, temveč je tudi boj za uveljavitev varnostnega sistema v vodenju poslovanja. Zato uveljavljanje enotnosti ni enkratno dejanje in tudi ne enkratna rešitev, ampak mora imeti obliko rednega razpravljanja in postopnega usklajevanja prakse z organigramom.

Kaj omogočajo organigrami varstva pri delu?

Odgovornost za varnost pri delu nikakor ni samo pojav pravnega razlaganja in sodne prakse, je znatno več: je življenjski, delovni, poslovno vodstveni ter družbeni pojav in mora biti zato tudi jasno določena: v začetku njenega nastajanja, v poteku, in razširitvi, v utrditvi oziroma v obvladanju in v razrešitvi.

Za razmejevanje odgovornosti za področje varstva pri delu so pomembne naslednje faze: načrtovanje varnosti pri delu, uveljavljanje varnosti na področju razvojnega dela, uveljavljanje varnosti na področju proizvodno-tehnične priprave, uveljavljanje varnosti v nadzoru proizvodnje, uveljavljanje varnosti v varnostni vzgoji in uveljavljanje varnosti na področju varnostne dokumentacije.

Če so omenjene stopnje v organigramih dobro opredeljene in razmejene, nastajajo povsem novi kvalitetni odnosi pri delu. Vse to pa koristi tudi nadzorstvu nad varnostjo, učinkovitosti dela vodilnih delavcev in strokovnih služb, koordinacijskemu delu službe varstva pri delu in slednjič, sistemu celotne preventive, to je pravočasnemu, prožnemu in učinkovitemu ukrepanju proti nevarnostim in nesrečam.

sprašujete — odgovarjamo

Bržčas se še kje in ne le v našem kolektivu sprašujemo, zakaj se namenski stroški za izobraževanje, ki presegajo 1,5 % od bruto osebnih dohodkov, ne bi upoštevali kot odbitna postavka od dohodka TOZD; zakaj so „republiške“ dnevnice za službena potovanja v inozemstvo nižje od zveznih, in slednjič, ali je potrebno ustanoviti posebna delovna mesta za pripravnike ali pa tega ni treba storiti. Vem, da sprašujem veliko naenkrat, vendar bi vseeno prosil za odgovor!

R. Č. — LJUBLJANA

Vsebino enaka vprašanja so na zadnji seji RS ZSS postavili tudi nekateri delegati. Na prošnjo RS ZSS je republiški sekretariat za delo odgovoril, če povzamemo bistvo, naslednje:

V pripravi je davčni predpis za leto 1976, ki bo priznaval temeljnim organizacijam družbenega dela, da od celotnega dohodka odštejejo kot odbitno postavko vsa dejanska namenska sredstva za izobraževanje.

Po noveli republiške odločbe o dnevnicah za službena potovanja v tujino, ki je v pripravi, bodo višje zvezne dnevnice veljale tudi za našo republiko.

Veljavni zakon o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu in o delovnih razmerjih med delavci in zasebnimi delodajalci ne predvideva posebnih pripravnikov mest, kajti pripravniki morajo krožiti po vseh tistih delovnih mestih, kjer s praktičnim delom lahko pridobivajo delovne izkušnje za samostojno delo v svoji stroki. Zato pa je dolžnost vseh TOZD, da vsako leto do 31. januarja izdelajo načrt o vrsti poklicev in o številu pripravnikov, ki jih bodo sprejeli v tekočem letu.

V teh meglenih dnevih, ko v dolini tudi po tedne ne vidimo sonca in ko skrajno onesnažen zrak že tako resno račanja naše zdravje, se izlet v gozd še toliko bolj pričeže. Na račun slabega zraka letošnje zimo še posebno trpijo prebivalci ljubljanske kotline, zato ob prostih uricah zelo radi obiskujejo bližnje izletniške točke, ki jih je v okolici Ljubljane zelo veliko. Ena najbolj mikavnih je nedvomno Šmarna gora, ki se dviga tristo metrov nad mestom. Višinska razlika sicer ni velika, je pa toliko večja v vremenu. Pogosto, ko je mesto odeto z debelo sivo megleno odejo, se vrh Šmarne gore koplje v toplem zimskem soncu. To mnogi Ljubljančani vedo, zato pridno obiskujejo goro. Med njimi so celo taki, ki so na vrhu Šmarne gore prav vsak dan, ob lepem in ob drugačnem vremenu. Sicer pa niso redki dnevi, ko se povzpne na Šmarno goro po petsto in več ljudi, od najmlajših do najstarejših, ki si pomagajo s palicami, od športnikov v trenirkah, ki hite v strmino z dvema smučarskima palicama, do tistih, ki si v gozdu že le svežega zraka in spet ugledati prijazno sonce... (A. Ul.)

EDO GASPARI IN JOŽE MALIČ O ODDIHU IN REKREACIJI ZAPOSLENIH

Dopusti, objekti, kadri...

Treba bo pristopiti k ustanavljanju interesnih skupnosti za oddih

Med številnimi sklepi, ki so jih zapisali predstavniki slovenskih sindikatov na svojem osmem kongresu, je tudi naslednji:

„Organiziranemu oddihu in rekreaciji delavcev ter njihovih družin bomo v organizacijah in organih sindikatov namenili več skrbi kot doslej. Pri tem bomo zagotavljali odločilen vpliv delavcev pri ustvarjanju možnosti za množičen oddih in rekreacijo, ki sta sestavni standarda delavcev. Prek skupnosti za oddih in rekreacijo bomo zagotavljali izrazitejšo solidarnost in vzajemnost, nove površine za gradnjo počitniških domov in rekreacijskih centrov ter racionalno poslovanje in povezovanje počitniških domov in rekreacijskih objektov. Te skupnosti bodo oblika za dogovarjanje in uresničevanje politike na tem področju...“

Nekaj od tega so sindikati v minulemu letu že napravili, res pa je, da jih čaka še veliko dela. Možnosti za dnevno in tedensko rekreacijo so iz leta v leto večje, vse več je prepotrebniših športnih objektov, množičnih trim tekmovalj in prijateljskih športnih srečanj na vseh ravneh. Nekoliko manj obetavni pa so podatki, ki govorijo o tem, koliko naših delavcev in članov njihovih družin si more v času rednega letnega dopusta privoščiti zaslužene in prepotrebne počitnice...

O tem in tudi o drugih stvarih, na katere mislijo slovenski sindikati pri planiranju nalog za letošnje leto, smo se pogovarjali z Edom Gasparijem, novim sekretarjem RS Zveze sindikatov Slovenije za telesno kulturo in rekreacijo ter njegovim najožjim sodelavcem Jožetom Maličem, ki je bil doslej na tem delovnem mestu. Zanimalo nas je pred vsem, katerih nalog se bodo sindikati najprej lotili in kaj imajo v načrtu za letošnje leto.

„Nedvomno je letošnje leto tudi za vse nas, ki skrbimo za oddih in rekreacijo zaposlenih, zelo pomembno...“, razlaga Edo Gaspari. „Dejstvo je, da znova sprejemamo razvojne in delovne načrte za prihodnjih

pet let. Pri kovanju teh planov seveda ne smemo pozabiti na naloge, ki nas čakajo na področju aktivnega oddiha zaposlenih. Teoretično smo se sicer že opredelili in postavili rekreacijo zaposlenih na pravo mesto, kot temu pravimo, v praksi pa še vedno capljamo daleč za sklepi, resolucijami in načrti. Doslej smo bolj govorili, da sta oddih in rekreacija sestavni in nedeljivi del slehernega delovnega procesa, v praksi pa smo na te naše ugotovitve vse preveč radi pozabljali. Skratka, skrajni čas je, da tudi na tem področju preidemo od besed k dejanjem...“

In kakšni so načrti na področju letnega oddiha zaposlenih? Dejstvo je namreč, da smo se doslej vse premalom potrudili, da bi omogočili zaposlenim vsaj enkrat letno zaslužene počitnice...

„Res je... čaka nas še veliko dela. Področje letnega oddiha je za sindikate izredno pomembno, saj gre za skrb za človeka, za njegovo počutje, zdravje, razpoloženje in ne nazadnje tudi za njegove delovne sposobnosti. Veliko dejstev govori o tem, da bomo morali v prihodnje bolj poskrbeti za možnosti letovanja, da se bomo

ustanavljanjem interesnih skupnosti za oddih. Čemu bi delali vsak zase, če si lahko drug drugemu še kako pomagamo in s skupnimi naporimi precej več dosežemo...?“

Jože Malič je v našem kratkem pogovoru ome nil tudi težave z objekti. Športnih objektov imamo namreč še vedno premalo in še ti so slabo izkoriščeni.

„Največji problem je v tem, da morajo delavci, ki so dali denar za gradnjo objektov, plačevati zanje pretirano visoke najemnine oziroma jim včasih sploh niso dostopni... Skratka, čas je, da se pomenimo, kako bomo vzdrževali športne objekte, komu so na voljo in kdo lahko služi na račun najemnin. To so izredno pomembna vprašanja, saj moramo vsaj tiste objekte, ki jih imamo, smotrno uporabljati!“

Če bi v tem kratkem razgovoru pozabili na kadre, bi pozabili na problem, ki v mnogih primerih najbolj tare naše delovne organizacije in telesnokulturno življenje sploh.

„Ugotavljamo, da pomeni minulo leto prelomnico na področju vzgoje kadrov. V letu dni smo namreč vzgojili več

Edo Gaspari

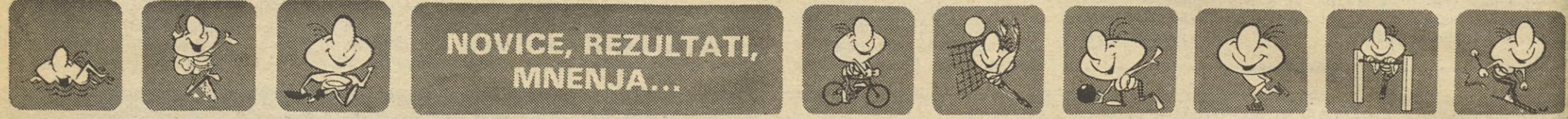

Jože Malič

morali tesneje povezati z najrazličnejšimi turističnimi organizacijami, ki imajo svoje kapacitete zelo slabo izkoriščene in da bi naredili korak dlje od klasičnega turizma. Ljudem moramo ponuditi bolj pestre možnosti letnega oddiha. In seveda take, ki jih bo zmogel delavec. Zato bo potrebno delati v prihodnje bolj koordinirano, in začeti z

organizatorjev rekreacije kot prej v štirih letih skupaj. Po tej poti bomo morali nadaljevati, saj smo si zadali nalogo, da bomo v prihodnjih petih letih, po možnosti še prej, vzgojili toliko organizatorjev rekreacije, da bi zapolnili vsaj glavne vrzeli...“, je povzel Edo Gaspari.

ANDREJ ULAGA

MUTA OB DRAVI Turnir v košarki

V telovadnici osnovne šole v Vuzenici je bil 18. januarja turnir v okviru zimske lige. Nastopili so štirje košarkarski klubi, in sicer KK Ruše, KK Dravograd, Korotan s Prevalj ter TVD Partizan iz Mute.

Na turnirjih v okviru zimske lige naj bi klubi prikazali, kako se pripravljajo na novo sezono. Na turnirju v Vuzenici so se najboljše odrezali košarkarji Dravograda, saj so premagali vse nasprotnike. Kot smo zvedeli, klub vadi kar trikrat tedensko. Najslabše možnosti za vajo imajo košarkarji Mute, saj so brez telovadnice in morajo na vadbo v Vuzenico. Kljub temu imajo fantje veliko volje do dela, zato so se lepo izkazali na turnirju. V prvi tekmi so premagali Ruše z dokaj visokim rezultatom, medtem ko so proti Dravogradu izgubili.

Vrstni red: Dravograd 6 točk (190:170), Partizan : Muta 4 točke (181:160), Ruše 2 točki (194:210), Korotan 0 točk (162:188).

Košarkarska kluba iz Dravog

NOVICE, REZULTATI, MNENJA... POSTOJNA Več kot 200 ekip!

grada in Mute sta se uvrstila v nadaljnje tekmovanje v okviru zimske lige. H. J.

Komisija za delavske športne igre pri občinskem sindikalnem svetu Postojna je te dni zaključila s prijavitvami za letošnje sindikalne športne igre. Predstav-

niki delovnih organizacij bodo tekmovali v enajstih športnih panogah: v kegljanju, namiznem tenisu, odbojki, smučanju, krosu, malem nogometu, balinanju, košarki, rokometu, streljanju in šahu.

Za športne igre se je letos prijavilo več kot 200 ekip iz 27 delovnih organizacij. Razveseljivo je, da bo letos tekmovalo tudi precej žensk. Na igrah bodo letos aktivno sodelovali tudi starešine JLA, kar pred-

stavlja novost letošnjega množičnega sindikalnega športnega tekmovanja. Tudi letos bo najbolj množično tekmovanje v kegljanju in streljanju. E. P.

LJUBLJANA

Mestna TRIM tekmovanja

Tudi letos organizira ljubljanska mestna zveza za telesno kulturo skupaj s TRIM servisom mestna tekmovanja v košarki, odbojki in namiznem tenisu. Letos ta tekmovanja ne bodo odprtega tipa, saj se jih bodo lahko udeležila le najbolje uvrščena moštva občinskih lig.

Za namizni tenis je prijavljenih 51 moštev, ki so razdeljena v šest skupin, medtem ko bodo košarkarji tekmovali v treh skupinah.

KOČEVJE

Rački najuspešnejši

Člani kegljaškega kluba Kočevje so poleg rednih tekmovalj organizirali tudi prvenstvo posameznikov v Kočevju, na

katerem je nastopilo 18 igralcev. Po štirih nastopih je najboljši rezultat dosegel Marjan Rački, ki je s 3615 podrtimi keglji osvojil naslov prvaka Kočevja za leto 1975. Drugo mesto je zasedel Jože Kočevar, Milan Pajnič pa je bil s 3549 keglji tretji.

Končni vrstni red je naslednji: Rački 3615 (2428 + 1192), Kočevar 3553 (2351 + 1202), Pajnič 3549 (2357 + 1192), Ozanič 3507, Šturm 3496, Legan 3490, Kosten 3457, Kajfež 3410, Šega 3329, Klarič 3327, Rus 3322 in Levstik 3287 podrtih kegljev. Z. FAJDIGA

PIVKA

Izgradnja športnega centra

V Pivki se je ponovno sestala iniciativni odbor za izgradnjo športnega centra. Člani odbora so pregledali nov idejni osnutek športnega centra, ki prikazuje, kakšen bo v prihodnje del Pivke, kjer gradijo tudi dom JLA. Vsi so se strinjali, da je načrt dober in da izvira iz potreb krajevne skupnosti. Na se-

stanku so se tudi dogovorili o okvirnem programu izgradnje športnega centra do leta 1980. Začetek del so predvideli že na pomlad letos, saj jim izgradnja doma JLA v neposredni bližini nudi velike ugodnosti predvsem v materialu, ki ga bodo uporabili za nasipanje terena.

CELJE

Za boljši oddih

V Celju so sindikati začeli razmišljati o ustanovitvi SIS za letni oddih. Nova interesna skupnost naj bi prinesla več novosti, s pomočjo katerih naj bi na področju oddiha vpeljali več reda, privedla pa naj bi tudi do tega, da bi bolje izkoristili turistične zmogljivosti. Vse podpisnice samoupravnega sporazuma bi dale svoje zmogljivosti na voljo tudi vsem drugim podpisnicam. Prav tako nameravajo v občini združevati sredstva za gradnjo novih zmogljivosti - in to tako v gorah kot na morju. V SIS za letni oddih pa si bodo prizadevali pogovoriti se tudi o enotni politiki regresiranja dopustov.

Strelci in strelke Postojnske jame so tudi tokrat osvojili najvišjo lovoriko v občini. Cvetko Bajc (prvi z leve) je bil na republiškem prvenstvu gostincev v Kranjski gori tretji...

DVA MESECA OBLASTI DELAVCEV

Pariška komuna je bila vzor vsem revolucionarnim marksistom vse do Leninove Oktobrske revolucije — Spopadi z revizionisti in dogmatski marksisti — Engels je čvrsto branil marksistično teorijo, dokler je vodil Internacionalo

Piše: Janko Prunk

V času francosko-pruske vojne 1870/71 so se razredna naspotja v Franciji izredno zaostri. Delavski razred je bil že organiziran v različnih ekonomskih in izobraževalnih organizacijah — zvečine nemarksistične smeri. Marca 1871 se je v Parizu, ki ga je oblegala pruska vojska, delavstvo dvignilo k upor in zrušilo buržoazno vladno ter izvolilo lastno občinsko zastopstvo — komuno. Komuna je imela zakonodajno in izvršno oblast in je bila tako prva delavska in ljudska vlada. Izvedla je nekatere demokratične ukrepe (ločitev cerkve od države, prepoved nočnega dela, maksimiranje cen) ne pa temeljite socialistične preobrazbe. Ni razlástila kapitalističnih podjetnikov, uvajala pa je neke vrste delavsko samoupravljanje v podjetja. Po dobrih dveh mesecih življenja je Pariška komuna kljub herojskemu odporu delavstva padla pod vojsko buržoazne francoske vlade in Versaillesa. Francoska buržoazija se je kruto maščevala, v bojih je bilo pobitih deset in več tisoč delavcev. Tudi buržoazija v drugih evropskih državah je začela odločneje preganjati socialiste, pristane onemogočeno vsako delo. Njeno vodstvo se je umaknilo v ZDA in se po notranjih prepirih 1876 razšlo.

Kljub velikim pomanjkljivostim in napakam je Karl Marx Pariško komuno in njene izkušnje izredno visoko ocenil — kot prvo delavsko revolucijo. Postala je vzor vsem revolucionarnim marksistom vse do Leninove Oktobrske revolucije.

USTANOVITEV II. INTERNACIONALE

V osemdesetih letih in v začetku devetdesetih let so v vseh evropskih deželah nastajale delavske socialistične politične stranke in sindikati, v nekaterih izmed njih se je močno uveljavljala marksizem. Vsem za vzor je bila močna socialno demokratiška stranka Nemčije, ustanovljena že zelo zgodaj — 1869. leta, ki si je izdelala svoj program leta 1875 v Gothi, v katerem so prevladovali marksistični elementi.

Tako je bilo mogoče, da je bila ob stoletnici francoske revolucije 1889 v Parizu ustanovljena II. internacionala kot zveza posameznih nacionalnih delavskih socialističnih strank. Njen nesporni voditelj je bil do svoje smrti leta 1895 Friedrich Engels. II. internacionala in njeni voditelji so sprejemali marksistični program, ki je govoril o revolucionarni preobrazbi kapitalistične družbe.

Toda mnoge pridružene stranke, tako na primer, angleški laburisti in francoski possibilisti niso bili marksisti in so propagirali reformistično doktrino. II. internacionala je bila ustanovljena kot mednarodno združenje enakopravnih in v osnovi samostojnih strank, ki so se prostovoljno združile, da bi razpravljale o skupnih problemih in določale skupno politiko do teh problemov. Bila je zelo necentralistično vodena in dlje časa, do leta 1900, ni imela nekega vodstvenega organa. Idejno in politično linijo,

ki pa se je posamezne reformistične stranke niso popolnoma držale, so določali na kongresih Internacionalne (najvažnejši kongresi v Bruslju leta 1891, Zuerichu 1893, Amsterdamu 1904, Stuttgartu 1907, Kopenhavnu 1910 in zadnji v Baslu 1912; že dogovorjen kongres 1914 na Dunaju pa je preprečila vojna).

„KAPITALIZEM SE BO SAM RAZVIL V SOCIALIZEM!“

Posamezne nacionalne delavske socialistične stranke in sindikati so se v svojih deželah že močno uveljavili in imeli pokazati dobre rezultate v boju za izboljšanje ekonomskega in političnega položaja delavskega razreda. Delovni dan je bil mnogokje bistveno skrajšan, sprejeti razni zakoni o delavski zaščiti, razširjena volilna pravica, tako da so lahko volili tudi delavci in pošiljali v parlament svoje zastopnike. Vse to je zbuvalo vtis, da bo mogoče s socialnimi in političnimi reformami rešiti delavski položaj oziroma da se bo kapitalizem sam razvil v socializem. Predvsem so se k takšnemu mnenju nagibali bolje plačani sloji višje kvalificiranega delavstva, zlasti v najbolj razvitih zahodnoevropskih deželah. V delavskem gibanju se je torej razvijal reformizem in oportunističnost. Dokler je vodil Internacionalo Engels, je s svojo avtoriteto čvrsto branil marksistično teorijo, ki se je zavzemala za revolucionarno preobrazbo kapitalizma.

KAJ SO HOTELI REVIZIONISTI?

Po Engelsovi smrti leta 1895 pa je njegov bližnji sodelavec Edvard Bernstein začel objavljati članke, ki so zahtevali revizijo nekaterih bistvenih elementov marksizma (od tod beseda revizionizem). Zahteval je, da se Marxov dialektični materializem nadomesti s Kantovim kriticizmom in Kantovo etiko. Zahteval je revizijo nekaterih elementov analize kapitalizma,

Bernstein pa je razen vseh teh svojih revizionističnih stališč odkril tudi nekatere reči, ki so stvaren prispevek k marksizmu. Zavrgel je teorijo dogmatskih marksistov o absolutnem siromašenju delavskega razreda z razvojem kapitalizma in teorijo o absolutnem zmanjšanju srednjih slojev (srednjih in malih posestnikov, kmetov in obrtnikov).

Vodstvo nemške socialne demokracije in nato še sama II. internacionala sta Bernsteinove poglede deklarativno zavrnili, dejansko pa vodili čisto reformistično in oportunistično politiko. Tedanji dogmatski marksisti, na čelu s Karlom Kautskim, niso bili sposobni teoretično in politično obračunati z Bernsteinovimi pogledi, in ti so se postopoma širili v socialno-demokratskih strankah.

OFENZIVA ROSE LUXEMBURG

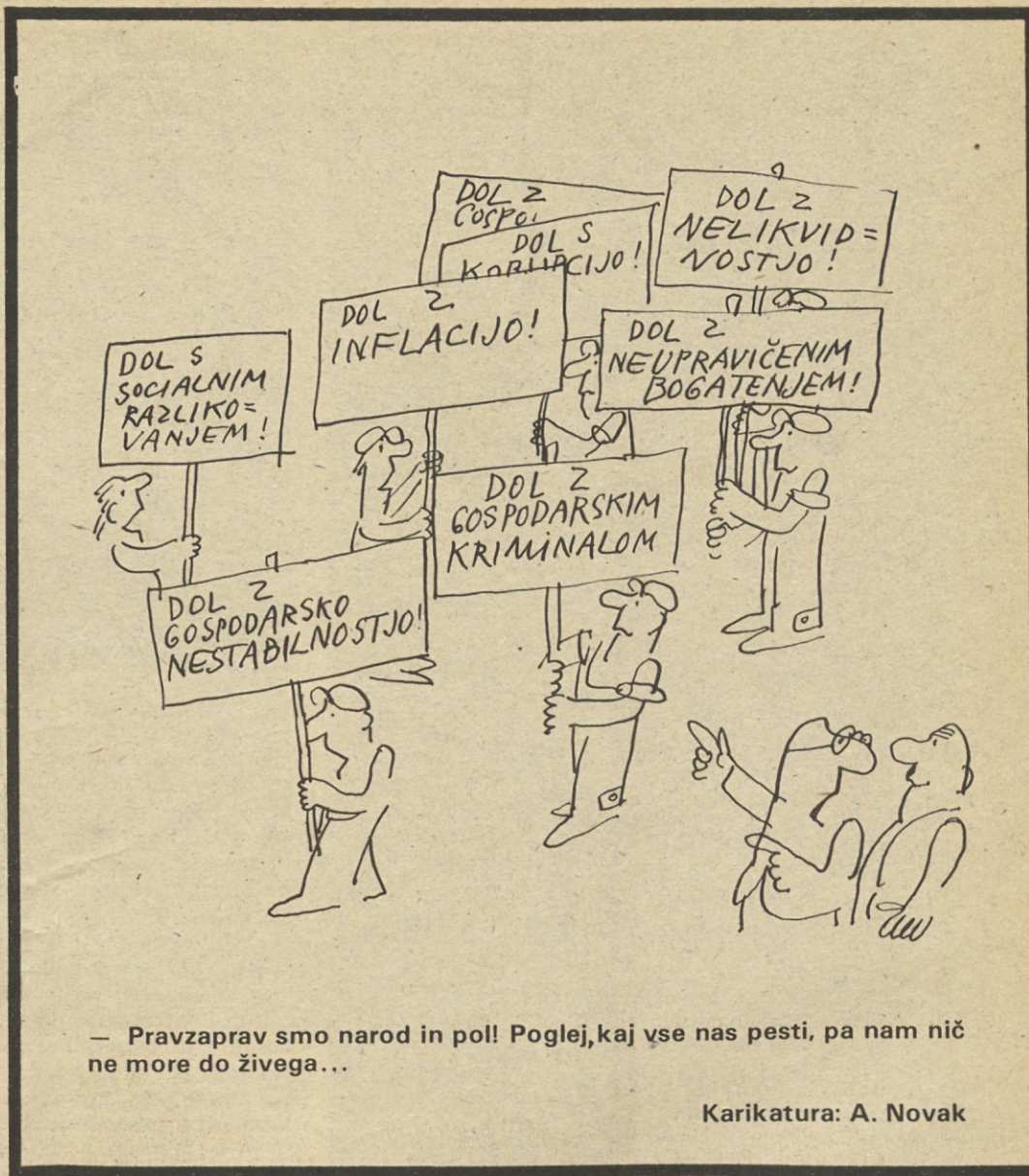
Proti politiki reformizma in oportunističnosti se je v II. internacionali v začetku 20. stoletja dvignila revolucionarna marksistična levica na čelu z Roso Luxemburg in Leninom. Rosa Luxemburg je že 1899. leta zavrnila Bernsteinovo ekonomsko teorijo. V začetku stoletja pa se je skupaj z ostalo levico začela spopadati tudi z dogmatskimi marksisti. Zavzela se je za dialektično povezovanje vsakodnevnega sindikalnega in političnega boja s končnim ciljem — revolucionarnim prevzemom oblasti. Zahtevala je od Internacionalne, da sprejme v svojo strategijo postavko o generalnem štrajku, s katerim je moč preiti v revolucionarni prevzem oblasti.

LENIN: DELAVSKI BOJ, PA TUDI BOJ POTLAČENIH NARODOV

Revolucionarna levica v II. internacionali je bila številčno zelo šibka, pripadali so ji sklenjeno le ruski boljševiki, ki so se ločili od manjševikov dokončno leta 1912. Levica v nizozemski social-demokratski stranki, nekaj levičarjev iz Skandinavije in Nemčije, del bolgarske socialno demokratiške stranke, ena izmed dveh poljskih socialnih demokratiških strank in srbska social-demokratska stranka. Glede nekaterih vprašanj si tudi sama levica ni bila enotna. Tako je R. Luxemburg zanemarjala nacionalno vprašanje v proletarski revoluciji in pripravi nanjo, medtem ko so bili Lenin in levičarji jugovzhodne Evrope za povezavo delavskega boja z bojem potlačenih narodov in za nacionalno avtonomijo teh narodov.

Glede prehoda v revolucijo in njenega vodenja je bil Lenin za izrazito vodstveno vlogo delavske revolucionarne stranke, R. Luxemburg pa za večje zaupanje v spontanost delavskega razreda in njegove revolucionarne pripravljenosti. Spor je bil tudi glede organizacije revolucionarne delavske stranke, kjer se je Lenin pod vplivom ruskih razmer zavzemal za strogo centralistični način z vso oblastjo pri vodstvu, medtem ko so ostali levičarji temu nasprotovali.

PRIHODNIČ: Prva svetovna vojna, razpad II. internacionalne in oktobrska revolucija

— Pravzaprav smo narod in pol! Pogledj, kaj vse nas pesti, pa nam nič ne more do živega...

Karikatura: A. Novak

NAGRADNA KRIŽANKA

Rešitve pošljite do 29. 1. 1976 na naslov: ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, s pripisom na ovojnici NAGRADNA KRIŽANKA. Nagrade 200, 150 in 100 din.

DE	KVALITETA	HITRA TEHNIKA V GRADNARSTVOLOGIJI	VRSTA ZLATAH IN SREBERNIN	REKA V PAVISTANI	ENOVALENTNI RADIKAL ALKILNE SERIJE (C ₁ H ₅ -)	HRVATSKO MOŠKO IME	ANTON TOMAŽ	SLOVENSKI ŠPORTNI KLUB		
ZIVJENSKA POT										
NAPAD NA POLITIČNO OSEBNOST										
TOVARNA SLABOST V OŠIBELI										OČET
ENOBORSKI VZVLIK					PREKOPNO OROŽJE					
SANITETNI MATERIAL						MILANO				
UMRLI GRŠTJ MULI MILI ZONAR						MESTO V SR. ITALIJI Z UNIV. 12. 12. 1961				
SPLIT				TRACNICA						
GOROVE NA SLOVENSLEM										
DE	KULTURNI POMNIK	CLARK	VRSTA PISAVE KI JE NASTALA IZ RIM. PISAVE			SODOBNI SLOV. PESNIK (CIRIL)				
SODOBNI SLOV. SLIKAR (FRANCE)										
REKA SKOZI VELENJE										
STARO SLOV. IME ZA AVGUST										
SREDOZ. GRM Z ZIMZELNIMI LISTI V KATERI JE DOLJE										
GLAVNI ŠTEVNIK										
IME IGRAČE ŠUVANOVE										
TELIČKA										
VNETJE SLUŽNICE										

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

TRGOVINA, MERCATOR, PIETETA, ANTARA, KRI, LA, STIL, ANANAS, FIAT, JIUJITSU, VT, UT, KNA, KA, ZIMA, MLADOST, NOL, MAUNAKEA, ILA, ENKA, OPS, SODAR, SVET, AGITATORKA, DIKA, ETERNIT, EJEKTOR, IKRA, ZA, AVLE, LEAR.

Izžrebani reševalci: 1. nagrada, 200 din: Matjaž Rozman, C. M. D. 19, 62250 Ptuj; 2. nagrada, 150 din: Lina Kregar, Gregorčičeva 23/b, 66250 Ilirska Bistrica; 3. nagrada, 100 din: Aleš Stariha, Pod smreko 6, 68340 Črnomelj. Nagrade bomo poslali po pošti.

USPELI SO!?

„Rumenčki“ so za Ljubljano postali dejstvo. Še več, Viatorjevi rumeni taksisti so že nepogrešljivi za ljudi, ki jim v mestu, ki se nenehno širi, pomeni „čas več kot zlato“. Tega smo se Ljubljancani zavedali že več let. Imeli smo sicer privatne taksiste, vendar brez posebnega reda in zakonitosti.

Leta 1974 je postala resničnost Viatorjeva ideja o taksi službi. Prvi koraki so bili težki, saj ni bilo ustreznih zakonov oziroma odlokov, tako da so bili takrat v znatno slabšem položaju kot privatniki. Vztrajali so in sedaj imajo 70 avtomobilov in 150 šoferjev. Ni še dolgo tega, kar je prišlo do vrhunca „vojne“ s privatniki. Tudi o medsebojnih fizičnih obračunih smo slišali. Z novim odlokom mestne skupščine so „rumenčki“ postali končno enakopravni privatnim taksistom. Konkurenčne vojne pa verjetno še ni konec, vendar je dejstvo, da se Ljubljancani raje poslužujejo Viatorjevih kot pa privatnih taksistov. Zakaj? Hitri so, zanesljivi in tudi cena jim daje prednost.

„Da smo začeli pri Viatorju s taksi službo, so nas vodili predvsem trije razlogi,“ je povedal Gvido Primc, direktor TOZD

avtotaksi. „Čutili smo vrzel v naši dejavnosti med avtobusnim (mestnim in medkrajevnim) ter tovornim prometom. Zavedali smo se, da je čas vse bolj dragocen ne samo za poslovne ljudi. In končno, mislili smo tudi na obiskovalce Ljubljane in turiste, ki so čutili neurejenost in — lahko mirno rečem — tudi odedušstvo zasebnih taksistov.

Sedaj imamo, kot rečeno, 70 vozil in kakih 150 voznikov. Za sprejem v službo voznika taksija so zelo strogi pogoji, ker hočemo imeti res dobre šoferje. Kaj vse mora znati naš voznik, bi lahko dolgo naštevati. Omenim naj le, da mora poznati tudi kulturne in zgodovinske zanimivosti Ljubljane in njene okolice. Velika večina, skoraj vsi, so dobri fantje. Se pa morda najde še kdo, ki ne sodi za volan taksija.“

Viatorjevi taksisti so od svojega začetka, to je 28. junija 1974, pa do konca minulega leta, prevozili več kot 3 milijone kilometrov. Največ seveda po Ljubljani. Ni pa redko, da zagledate „rumenčka“ v Celovcu, Milanu, Budimpešti, Dunaju, Gradcu, Bitoli, da ne govorimo o tem, da so v Trstu nekaj povsem navadnega.

Zastareli predpisi o taksi službi in morda še nedodelana organizacija je bila vzrok, da so doslej poslovali taksisti Viatorja z izgubo. Z novimi predpisi bo verjetno tudi temu konec. Nabavili pa bodo tudi nove avtomobile, ker so izračunali, da bodo rentabilni, ko bodo imeli 100 vozil. Poleg povečanja števila vozil načrtujejo še dobavo

150 tako imenovanih servisnih taksijev, ki se jih bodo lahko podjetja posluževala občasno ali pogodbeno. Tudi tovorno taksi službo načrtujejo in službo za vleko vozil.

Torej lahko upamo, da bo taksi služba v Ljubljani kmalu tako razvita in seveda tudi cenena, kot je v večini drugih evropskih mest.

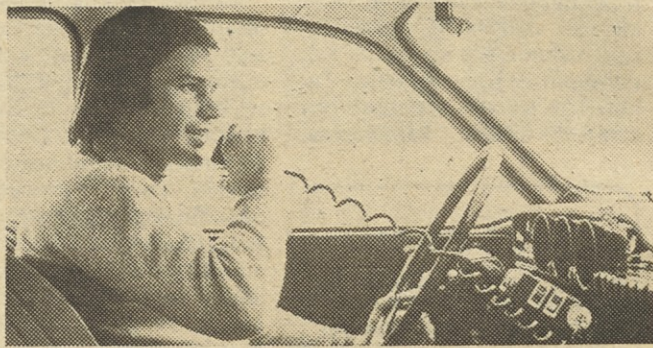

Jože Goršek je službo končal in v centrali predložil obračun. „Osemsto dinarjev imamo normo za deset do dvajset ur, prinesemo tudi do 1.500 dinarjev.“ Gafor Emorlaj, na fotografiji desno, pa pravkar začena službo in sprejema dokumente. „Teško je vedno oceniti stranko,“ je dejal. „kar zadeva plačilo, seveda. Zadnjič sem sam plačal 580 dinarjev, ko mi je stranka ušla. Se zgodi, vsakomur od nas.“

Pavel Založnik je že od vsega začetka disponent pri taksi službi. Ima štiri telefone in radijsko zvezo z vsemi taksiji. Tako uravnava vožnje vozil, da so kar najbolj rentabilne. Viator ima namreč v Ljubljani 14 postajališč, kjer stalno dežurajo taksisti. „Ni lahko to moje delo,“ pripoveduje. „Poleg tega, da moram poznati skoraj vse ljubljanske ulice, da o gostilnah ne govorim, moram po glasu presoditi, ali je naročnik resen ali ne. Blizu 400 pozivov dobim v 8 urah. Včasih tudi 600.“

Miodrag Nikolić približno leto dni vozi „rumenčka“ in kot trdi, je s svojim delom nad vse zadovoljen. „Prej sem bil šofer pri pošti, zato mi ljubljanske ulice niso delale večjih težav. Najbolj všeč mi je v tej službi pravzaprav to, da spoznam veliko ljudi. Zlasti na daljših vožnjah večina potnikov rada govori o sebi, o svojih težavah, žalostnih in veselih zgodbah. Zanimivo je! Najbolj zanimiva vožnja? Prvo stranko sem si zapomnil za vselej, ker je bila pač prva. Ni dolgo tega, kar sem vozil porodnico-mačko, ki sem jo peljal na veterinarsko postajo. Pri tem pa sem večkrat slišal, naj vozim počasi, da ne bo bodoči „mamici“ slabo.

„Dnevno popravimo 6 do 10 avtomobilov. Tudi na teren moramo,“ je povedal avtoelektrikar Jože Suštar, ki je pravkar na Prešernovi ulici v Ljubljani iskal napako na „rumenčku“.

Prejšnji ponedeljek je bila v Podskrajniku pri Cerknici slovesna otvoritev nove Brestove tovarne ivernih plošč. Bil je to praznik za vso cerkniško občino in ne samo za delovni kolektiv, ki je sicer največja OZD sorazmerno nerazvitega območja. V novo tovarno so imeli prvega dne vstop vsi občani, žene in otroci delavcev, ki so bili veseli, da imajo med sabo najvišje predstavnike slovenskega družbenopolitičnega življenja, kot so France Popit, Marjan Breclj, Vladimir Logar, general polkovnik Franc Tavčar, sedem narodnih herojev, ki jih je dala Notranjska, in še številni drugi. Nova tovarna je največja zmaga tega prizadevnega kolektiva, ki bo vsako leto dala slovenski lesni industriji 60.000 kubikov oplemenitenih ivernih plošč. Na naših posnetkih so najuglednejši gostje in trenutek, ko so prvi hlodi „stekli“ v proizvodnjo. — Foto Janez Zrnc

